

A-13803

ERNST IDLA
VÕIMLEMISE
INSTITUUT

ERNST IDLA ÕPILASKONNA VÄLJAANNE

A-13803

2

161206

2997

Ernst Idla

Võimlemise Instituudi arengu-tee ei ole olnud kerge. Instituut kutsuti ellu selleks, et süvendada meie rahva kehalist kasvatust võimlemise osas ja valmistada ette võimlemisjuhte, kes seda kannaksid laiematesse rahvahulkadesse.

Meil puudus võimlemise vastu huvi ja puudus rahva vajadustele vastav praksis. Põhjapool meist oli Skandinaavia võimlemine, allpool Lääne-Euroopa oma otsingutega. Tuli kasutada väärtusi, mida nende mõlemate juures leidis, tuli nendest luua tööviis, mis kohane meie oludele ja inimtüübile. Seda tööd on Võimlemise Instituut teinud küll omal käel, küll koos teiste organisatsioonidega, kellele samad sihid olid südameligidased. Nendeks organisatsioonideks olid ÜENÜ ja Võimlejate Liit. Nüüd, vaa- dates tagasi Võimlemise Instituudi 10-aastasele tööle, tahaks ütelda neile organisatsioonidele ja kõigile kaastöölistele tänu väärtusliku kaasabi eest.

Võimlejad, ma tean, Teil ei ole kerge olnud. Töö on meid ühte sulatanud ja ennastalgavalt olete kandnud ning võitnud raskusi koos Võimlemise Instituudiga. Võtke vastu mu südamlük tänu! Aga töö kestab edasi. Palju on teha, palju saavutada. Selleks jõudu!

Leopold Tõnson.

Mõtteid noortele

Leopold Tõnson koos Ernst Idlaga olid Võimlemise Instituudi ellukutsujateks. Kui Tõnson suri, siis rõhutati järelhüüetes seda, et ta oli meie spordiliikumise esimesi pioneere ja arendajaid. Märgiti ka, et Eesti Mängude teostamine sai võimalikuks peamiselt tema tõttu. Vähem tõsteti esile seda, et Leopold Tõnson oli meie noorsoole suureks kasvatajaks ja ideoloogiks. Kõigi nende paljude küsimuste hulgas, millega ta tegeles, olid noorsoo kasvatus küsimused Tõnsoni südamele küll kõige lähemal. Ta armastas elurõõmsat noorsugu. Ta uskus kaljukindlalt, et neist õige kasvatus juures võrsub tugev ja väarikas järelpõlv vikingitest-esivanematele. Vaba aja, vist ka palju tööajast, ta pühendas kehalise kasvatus arendamisele, katsetas, lõi ja plaanitses. Miks? Tõnson oli veendunud, et õietijuhitud kehalise kasvatus varal on võimalik noori kujundada tublideks, elujaatavateks teoinimesteks ja istutada nendesse patriotismi.

On kahju, et neid tõdesid, mida L. Tõnson oma eluajal otse pillas iga kõneluse keskel, keegi meist ei ole üles märkinud. Meil on jäänud nendest ainult mõned üksikud mõttekillud, mida allpool toome lugejate ette.

1921. aastast on hoidunud kiri, kus L. Tõnson kirjeldab seda momenti, millal noorte kehalise kasvatus mõte esimest korda täies selguses kerkis ta vaimusilmade ette. Ta kirjutab:

„Kahekümne aasta eest astus ringkond noorimehi jõukarastuse sihil kokku. Kaugel olid nendest veel unistused kord vabana näha oma

kodukollet. Kuid hinges heljus midagi, leegitses tuluke ... Aimati — ei juletud veel mõelda. Niisuguses elevuses sündis „Kalev“.

Mäletan seda kevadist ööd mererannikul. Minuga ühes oli meie auväärt Riigivanem härra Konstantin Päts — siis alles noor, keev ...

Saagu „Kalevisti“ alus tulevasele noorte väele, kes kodumaa vabastaks, vajaks. Saagu kalevlased meil selleks, mis Tšehhoslovakiast „sokolid“. Ja meie silmade ette kerkisid kujud vabast kodust.

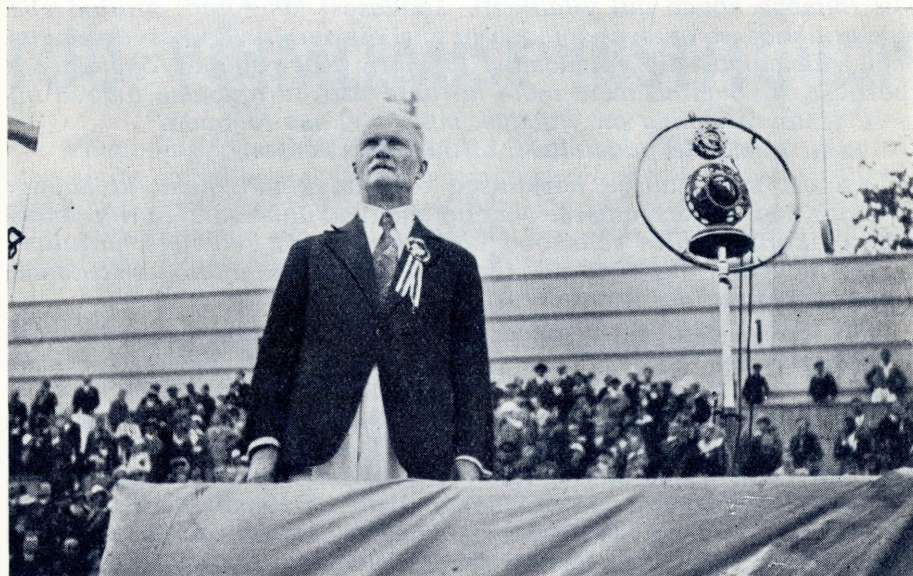
Aeg veeres. Raskeis heitlustes oli kodumaa ... Vaenlane oli pealinna müüride taga. „Kas olete valmis kalevlased, küsis toleaeagne Peaminister härra Konstantin Päts. „Me katsume“. — „Kas jõuate?“. „Me tahame!“

Ja kalevlased haarasid pihku vaenutapperi, et ühes teistega teostada esiisade saavutusi. Kodumaa on vaba. Ringkäik on lõppenud. Kalevlased on oma ülesande täitnud. See vaim aga peab elama edasi. Tuhanded noored harjutavad kodumaa rohelistel aasadel, karastavais vetes, lumistel hangedel, selleks et koguda jõudu, et anduda kodumaa ülesehitavale tööle, et olla valmis kaitsma esiisade püha pinda.“

1923. aastast on säilinud kiri, milles Tõnson kirjutab:

„Ma ei unusta päevi, millal kalevlased lauldes vaenlase vastu astusid ja aitasid luua eestlastele vaba isamaa. Tõesti Petõfil on õigus, kui ta ütleb: „Armastuse eest tuuakse elu ohvriks, aga isamaa on ülim“.

Tõnson ei sallinud kunagi halisemist ega norutamist. Ta kirjutab oma päevikus: „Mitte teguvõimetu kaebamine nurjaläinud kavatsuste üle: vead tuleb ümber taguda eelistusteks ja nõrkused edasijäivateks jõududeks. Mitte imede peale oodata, imesid teha, imed igapäevasteks asjadeks teha! Mitte oodata ja kahelda, tegutseda! Meil peitub

L. Tõnson kõneleb I Eesti Mängudel.

hinges jumalate jõud, vabaks peame ta tegema. Mida teised võivad, seda teeme ka meie, teie, mina, igaüks. Kus teised peatuvad, seal vast algab meie tee ja viib meid ilmtingimata sihile."

Kritiseerimise ja irisemise kohta ütleb Tõnson:

"Ei juhi see, kes ainult kriitiliselt asja peale vaatab, kes seisab kõrval ja arvustab. Vaid see juhiv elu, kes loob, elab. Looming aga on kõige tähtsam".

Noorte püüdlikkust halvab sageli see, et jäädakse ootama saatustelt kingitusi, mis romaanides ja filmides peategelastele ikka lastakse osaks saada. Seesugune lootus on vesivõsu, mis koormab noorte teovõimet ja toob hiljem kaasa pettumuse elust. Selle kohta ütleb Tõnson:

"Oota elult vähem, nõua endalt rohkem, ilutse ajutiselt — tegutse tavaliselt — siis muutub ka kõige raskem elu elamise vääriliseks".

Kehalises kasvatuses on tema eesmärk selge ja vankumatu. 1931. aastal ta kirjutab: „Mida peaks Eestis tegema?“ Ja vastab: „Kõik jõud tuleb koondada selleks, et tervikrahvast välja kujundada, tugeva eluhooga, tugeva vitaliteediga“.

1931. aasta jõulude puhul kõneles L. Tõnson Võimlemise Instituudi jõulupuul ja ütles noortele nõnda:

„Meie seisame keset suurt murrangut. Meie läheneme valjule „Rooma“ ajajärgule Euroopas. Vingujatele ja unistajatele pole seal aset. Aeg nõuab tugevat meest ja naist, kes suudaks anda oma paremat, et luua eepokit. Kerkivad esile uued inimesed, kelle püüdeks on tugev inimene, kes otsivad uusi sotsiaalseid ideaaale, kes sepiitsevad uut ideoloogiat...“

Kõik see nõuab uut inimest, uut tüüpi. Vana näib degenerereerunud. Uus inimene nõuab uut vitaliteeti. Loodusest lahutatud, surutud eba-loomulikkudesse oludesse, nõuab ta uusi distsipliine ka kasvatusel alal. Seda võimaldab talle võimlemine ja sport. Kui jälgime võimlejat või sportlast, siis haarab meid mõte nii tugevasti, et tunneme tugeva inimese restaureerimine on vajadus, millest ei saa loobuda."

Eesti Mängude juhis (1934. a.) kirjutab Tõnson:

„Sport ja kehalised harjutused omavad kindla koha ja kandva väärtuse noorsookasvatuses. Nad rakendavad ühiskonna ja riigi looma seda olukorda, milles seltskond võiks kasvatada kehaliste harjutuste kaudu tugevaid, elurõõmsaid, riigikindlaid ja elutahtelisi seltskonnaliikmeid ja luua nendest rahvasterviku“.

Ja lõpuks olgu need sõnad, mis Leopold Tõnson Esimestel Eesti Mängudel ütles ja mis kustumata seisavad kõigi Eesti võimlejate südames:

„Mängud on lõppenud, kuid mälestused neist jäägu kauaks kõigi hinge. Püsigu see tuluks, mida siit saite, kaua teie südames ja soojendagu ka teisi. Leek on süüdatud — valvake, et see ei kaoks ega kustuks.“ Sellele vastasid võimlejad liigutaval viisil kooris: „See ei kao!“ Leegi süütaja, hõbepäine L. Tõnson, haarati kätele ja paisati õhku lugematuid kordi. See oli noorte südamele ilusam tänuavaldus, oli liigutavaks vastutaks sellele armastusele, mida L. Tõnson tundis noorte vastu.

E. P.

TÖÖ VÕIMLEMISE INSTITUUDIS

Võimlemist peetakse Eestis küll tarvilikuks, aga kuidagi piiratuks ning teiste kehalise kasvatused vormidega võrreldes alaväärtuslikuks alaks. Kui temast räägitakse, siis ikka kui abidistsipliinist, kas spordile, kunsttantsule või kui abinõust, mis aitab kehakatel inimestel saada lahti liigsest rasvast. Vägisi kipub seesuguseid arvamisi kuulates ütlus keelele, et võimlemist vaadatakse meil kui teiste tähtsamate alade toapoissi. Ei usuta, et võimlemine saaks olla noortekasvatuse alal ka täisväärtuslik omaette ala või tööviis, ikka ainult alandlik sulane, kelle ülesandeks teenida võõraid saksu.

Seesugune alandav suhtumine tuleb võimlemistööle kahjuks. Kui meie südame ja silmadega oleme eemal võimlemisest ning piilume silmanurgast kogu aeg mingisuguseid „põhjapanevama tähtsusega“ tööviise, siis pole imestada, kui võimlemistunnid jäävad verevaeseks ja muutuvad vastumeelseks nii õpetajale kui ka õpilastele. Täit vilja võib võimlemine ikkagi ainult siis kanda, kui me teda õieti hindame, kui süveneme armastusega ja lugupidamisega sellesse toredasse ja rikkalikku maailma, milleks võimlemine tänapäeval on kujunenud oma

harjutusvara ja tööviiside poolest. Võimlemine võib igale naisele ja mehele pakkuda huvi ja täisväärtuslikke elamusi. See on meie tõekspidamine, selles veendumises oleme töötanud kümme aastat, ning see veendumus on ajaga aina tugevamaks muutunud.

Kui esimestel Eesti Mängudel 5000 võimlejat kogunesid Tallinna, kui kolonn kolonni järele tervisest ja noorusrõõmust õhkuvate nägudega noori mehi ja naisi marssis läbi vana Hansalinna tänavate, siis nagu virgus midagi. Siis tunti, et nendes võimlejates on kehastunud väärtused, mida tasub püüda ja omandada. Siis tunti, et võimlemine ei ole loodud teistele ainult toapoisiks, vaid on ala, mis suudab haarata ja liita kümneid-tuhandeid indiviide koondatud tahte ja energiaga võimsaks tervikuks.

Meie noorus vajab võimlemist. Selles teadmises oleme töötanud, loonud ja katsetanud. See teadmine ja usk võimlemisse on andnud meile jõudu, värskest ja töörõõmu. Sellest on kasvanud välja meie tööühiskond.

Lähtekohaks on keha.

Varemalt ja veel nüüdki peetakse kehaliste harjutust sihiks võimalikult keeruliste „numbrite“ sooritamist võimlemisriistadel, või masinate vabaharjutuste täpset täitmist komando järele. Paljud noored peavad harjutuste sihiks rekordide saavutamist. Ei saa jätta tähendamata, et sellel kõigel ei puudu oma väärtus, siiski on kehaliste harjutuste peasiht teine. Selleks peasihtiks on inimese keha ise oma arengunõuetega.

Selle tõe naelutas kinni juba P. H. Ling, kui ta kirjutas: (Gymnastikens allmänne grunder) „Võimlemise otstarbeks on inimese keha arendamine õieti valitud harjutuste varal. Õieti valitud harjutused on seesugused, mida keha oma arenemisnõuetega ette kirjutab, seesama keha, mille õigeks kujundamiseks need harjutused peavad kaasa aitama.“ Lähtekoht on sellega antud. Lähtekohaks on keha. Temas asetseb vaim. Keha on lahutamatult seotud vaimuga, keha kaudu on võimalik mõjutada ka vaimu.

Kui keha võtame lähtekohaks, siis on sellega kaudselt kätte juhatatud ka see tee, mida mööda kehakultuur peab edasi minema. Selleks teeks on inimese keha ja inimese eluavalduste lähem tundmaõppimine. Selles oleme tänapäeval jõudnud märksa kaugemale kui Ling, ja järgmise saja aasta jooksul ei ole kahtlust, et jõuame veelgi kaugemale. Niisama, kui legendi järgi Tallinna linn ei tohtivat kunagi valmis saada, ei pea ka võimlemine kunagi valmis saama, mida enam meie õpime tundma inimese keha vajadusi, mida sügavamale uurijad tungivad tema eluavaldustesse, seda mitmekesisemaks, seda rikkalikumaks peab kujunema võimlemine. Ling ütleb ülaltsiteeritud kirjutuses: „Jumal aidaku, et tulevased arstid ja kasvatajad neid minu püüdeid ikka ja ikka laiendaksid ja parandaksid.“

Võimlemise lähemad eesmärgid.

Mitmesuguste võimlemissüsteemide juhid on ka üles seadnud mitmesuguseid eesmärgke võimlemisele. Neid eesmärgke võime jagada kahte pealiiki: võimlemise psüühilisteks ja somaatilisteks (sooma — keha, somaatiline — keha juurde kuuluv) eesmärgkideks.

Somaatilistest eesmärgkidest nimetatakse tugeva, harmoonilise keha vormimist ja säilitamist, deformatsioonide kaotamist, siseelundite arendamist, keha töövõime tõstmist, head hoiakut, vitaalsete jõudude arendamist, kehale ta loomuliku liikuvuse tagasiandmist jne.

Psüühilistest eesmärgkidest nimetatakse peale vabastava vahelduse, mida võimlemine pakub ühetoonilisele argipäevatööle, tervet rida väärtuslikke omadusi, mida võimlemistööga arendada tahetakse, nagu näiteks: julgust, elurõõmu, otsustusvõimet, enesevalitsemist, distsipliini ja teistega arvestamist. Nagu sellest lootelust võib näha, püütakse võimlemise varal vormida ja kasvatada ka inimese vaimseid omadusi, täpsemalt — iseloomu.

Võimlemise Instituut oma tööga on püüdnud neid eesmärgke jõudumööda teenida. Ta on seadnud need oma töö tähiseks.

Naine erineb mehest.

Tänapäevalgi leidub inimesi, kes arvavad, et naise ja mehe kehalise kasvatus vahel ei ole suurt vahet, ja et põhimõtteliselt kõik see, mis kõlbab mehele, kõlbab ka naisele. Veel 1931. a. kirjutab keegi võimlemisõpetaja naiste kuukirjas („Naiste Hää!“ nr. 12) mehe ja naise

erinevusest ja kaitseb vaadet, mille järgi naine on üldiselt sama mis mees, ainult veidi nõrgem väljaanne. Põhjendus ise kõlab järgmiselt:

„Naine on sajandite jooksul mitte midagi füüsilist tehes degenereerinud. Naist on hoitud kui potilille, teda ei ole lastud areneda. Kui me vaatame loomariiki, siis näeme, et emaloom, kui ta ei ole isaloomast füüsiliselt tugevam, siis on vähemalt temale võrdne. Sama lugu on ka tsivilisatsiooni algastmel seisvate rahvaste juures. Võtame mõne neegrinna kuskilt Aafrikast — ta teeb mehest palju enam füüsilist tööd, ta kannab enam raskusi kui mees. Selle juures on ta ikka naine. See, mida meie nimetame „naiselikkuseks“, ja mida kardame koledasti kaotsi minevat, on ainult aja-järgu vaade, ja liiati veel degeneratsiooni tulemus“.

Seesugusest arutlusest kostab läbi arusaamine, et naine pole muud midagi, kui degenereerinud mees, tema kehaliseks kasvatuseks sobib seesama, mis sobib naise kehalise kasvatuse ideaalile — mehele. Nii mõtlevate arvele tulebki panna see, et naised teotsevad peaaegu kõigil spordialadel, kus tegelevad mehed. Nii kaugele ei ole aga siiski juletud veel minna, et oleks naisi pandud meestega võistlema, sest naise kehaline ja füsioloogiline erinevus mehest on niivõrd silmatorkav, et võhikki ei saa selles kahelda.

Võimlemise Instituut on algusest peale asunud seisukohal, et naine on mehest erinev psühho-füsioloogiline tervik, ja see, mis mehele füsioloogiliselt tulus, võib naisele mõjuda kahjulikult. Sellepärast on olnud Võimlemise Instituudi põhimõtteks: tütarlaps tuleb kasvatada naiseks, poiss tuleb kasvatada meheks.

Kuna naised meil olid juba sobivate kehalise kasvatuse vormide puudusel sunnitud järgnema meeste üritustele kehalise kasvatuse alal, siis oli kõige pealt tarvis naistele pakkuda kehalist kasvatust, mis neile paremini sobiks. See ajas Võimlemise Instituudi otsima ja looma naistele maailma, kus nad end tunneksid kodus. Nende otsingute tulemuseks on naisvõimlemine, mida Instituudis praegu harrastatakse. Ärgu saadagu öeldust mitte nii aru, et Võimlemise Instituut oleks siin loonud ühe ala, mida mujal maailmas ei tuntagi. Just vastupidi — kogu maailmas on naise kehaline kasvatus sammumas uutel radadel. Sellel alal on tehtud palju tööd, leiutatud ja loodud palju väärtuslikku. Võimlemise Instituut on selle liikmise üks pioneeridest Eestis. Tema töös leiame teiste rahvaste mõjutusi. Aga need välismaalt saavutatud erimõjud on Võimlemise Instituudis sulanud kümne aasta jooksul kooskõlaliseks tervikuks, millel on omapärased piirjooned ja omapärane tööviis.

Võimlemise Instituudi tööst välja arenenud naisvõimlemine on leidnud lühikese ajaga endale pooldajaid. See on kindel tõendus, et ta sobib meie rahva iseloomuga ning et selle järele tuntakse elavat vajadust.

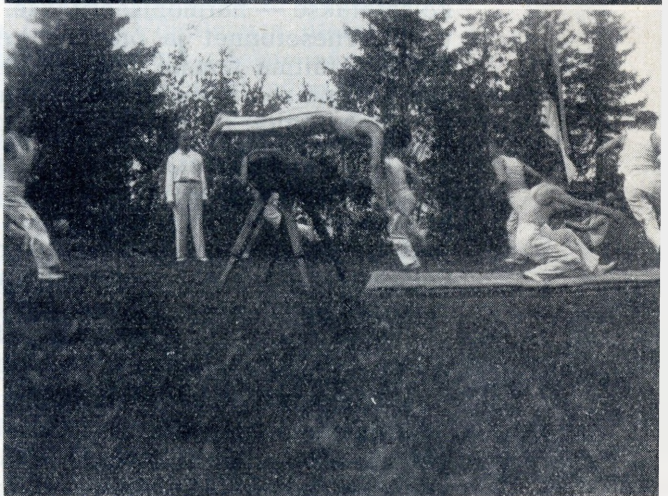
Kehakool ja rakendusvõimlemine.

Võimlemise Instituudis eraldatakse võimlemistöös kahte astet: kehakooli ja rakendusvõimlemist. Algaja võimleja, temale tuleb anda kehakooli, ja siis, kui ta on kehakooli saanud — rakendusvõimlemist. Seega siis kehakool oleks võimlemistöö algaste, rakendusvõimlemine — küpsem aste.

Kehakooli iseloomustab vormiv töö. Oletame, et võimlemistundi tuleb maapoiss. Jõuline tüüp, aga paindumata ja kange. Rinnakorv on puine, liikuvust vähe, hoiak ei ole ka kõige parem. Need puudused tulevad nüüd kõrvaldada vastavate eriharjutustega. Seda tööd, mis niisugune keha nõuab, et saada tagasi hääd hoiakut, liikuvust ja koordinatsiooni — seda tööd nimetamegi kehakooliks.

Või võtame linnapoisi, kes on kasvanud ebaloomilikes elutingimustes. Jõudu vähe, kehalt lodevavõitu ja kiitsakas, hoiak on puudulik. Seesugune poiss vajab muidugi maapoisist erinevat käsitlemist. Kuna maapoisi juures oli jõudu üleliia, tuleb siin lihasjõudu suurendada, lodevus kaotada sellel teel, et kõrgendame lihaste toonust jne.

Nii näeme, et kehakooli juures ei ole mitte üldmaksvat ret-

Võimlemisinstituut esinemas. Ülevaalt alla: 1. „Rukkirägu“ ettekanne Vigalas 1938. a. 2. Eliitühmad Porkuni „Killa-pidustustel“ 1935. a. 3. Meeseliitühm esinemas Otepää linnamäel 1936. a. 4. Naiseliitühm esinemas Rootsi meesrühma võõrusesinemise puhul Kadrioru staadionil 1936. a.

septi, kuidas tuleb inimest vormida, vaid selle kirjutab ette võimleja ise. Sellepärast ei ole õige, kui võimlemisjuht enne tundi tulekut, kodus peegli ees koostab harjutused n. ö. oma keha järele, vaid tal peab seisma silmade ees võimlemisrühm kellele ta tundi annab. Vastavalt selle rühma kehalistele vajadustele tulevad siis valida harjutused.

Kui tahksime ligemalt määritleda kehakooli tööd, siis võiks ütelda: kehakool on see järk võimlemistööst, mille jooksul kaotatakse kehalised deformiteedid (lülisamba kõverused, rindkerevead, näiteks lehterrind, kanarind jne) ja seatakse jalule vastavate harjutustega keha painduvus, jõud, siseorganite laitmatu funktsioneerimine, koordinatsioon (lihaste ja närvide koostöö) ning korralik kehahoiak. Selle tulemuseks on, et inimene muutub vabamaks, ta hoiak, käik ja liikumine muutuvad loomulikumaks ja koos sellega ka silmale kaunimaks. Kehakool, nagu näitab Võimlemise Instituudi praksis, nõuab 20—30 tundi. Tohiks olla selge, et niisugust kehakooli vajab iga inimene. See on nii ütelda kehalise kasvatuse „minimaal-programm“.

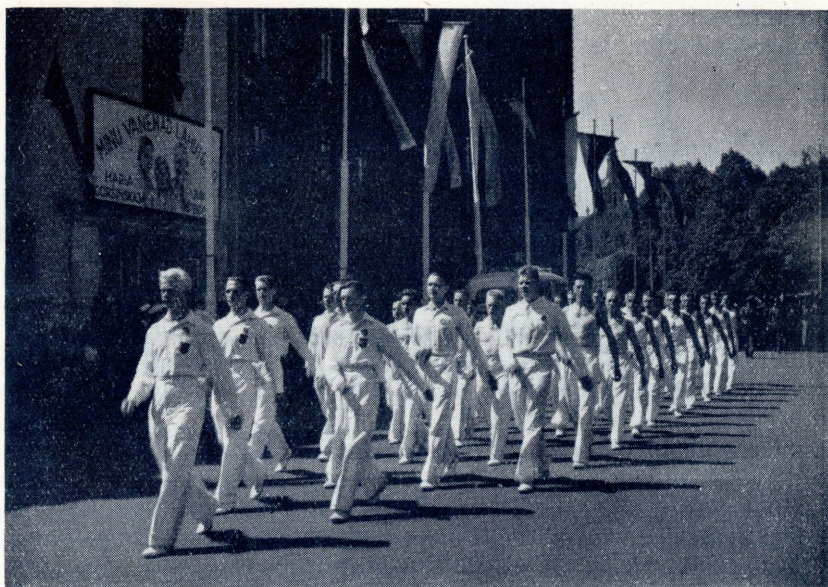
On see saavutatud, on keha juba muutunud instrumendiks, mis töötab latusalt ja täidab hästi oma peremehe käske, siis võime üle minna võimlemistöö küpsema astme — rakendusvõimlemise juurde. Kui kehakooli iseloomustab korrigeeriv ja vormiv töö, siis rakendusvõimlemises valitseb harmoneeriv töö, siin annab võimlemisjuht võimlejale juba nõudlikumaid ülesandeid, mille täitmine nõuab täiuslikku keha valitsemist.

Rakendusvõimlemise abil töötava organismi funktsioonid kooskõlsatatakse — harmoneeritakse. See pakub võimlejale rohkem huvi, tõstab enesetunnet ja õpetab „kehalist intelligentsi“. Keha hakkab latusalt täitma temale seatud ülesandeid nii tunnis kui ka tegelikus elus ja õpib sooritama ülesandeid nii, et selleks kulub võimalikult vähe energiat (tööjõu säästmise printsiip).

Tegelikus töös ei saa hoida lahus kehakooli ja rakendusvõimlemist, nad on tugevasti üksteisesse kootud. Kerkib küsimus: kui suurt osa kummalegi neist tuleb tunnikavas pühendada. Seda peab võimlemisjuht ise määrama. Selge on, et rakendusvõimlemine on huvitavam. Sellepärast tuleb algusest peale tunnis kasutada ka rakendusvõimlemise harjutusi, samuti nagu edasijõudnute rühmale tuleb rakendusvõimlemise kõrval anda kehakooli harjutusi. Erinevus on aga selles, et algajate juures tuleb kehakooli harjutusi kasutada palju rohkem, nad moodustavad tunnis peaosat.

Mida rohkem rühm areneb, seda vähemaks jääb vormiv töö, seda vähem tarvitame tunnis kehakooli harjutusi ja enam ruumi võtab võimlemistunnis oma alla rakendusvõimlemine.

Nii kehakooli kui ka rakendusvõimlemise juures Võimlemise Instituut peab kinni totaalsuse põhimõttest. Kus vähegi võimalik, püütakse harjutusi sooritada kogu keha kaastegevusel, või piltlikult väljendades: kutsutakse talgutele kogu lihaskava.

Meesvõimlejate kolonn II Eesti Mängude rongkäigus.

Liikumine — moodsa võimlemistöö põhialus.

„Inimese keha on kaotanud 50% sellest liikumisest, mida tema kehaehitus talle võimaldaks,“ ütleb Laban. Võimlemise ülesandeks on keha loomuliku liikumisvõime jaluleseadmine. Teiste sõnadega: võimlemise kaudu meie ei püüa mitte ainult kehaehitust mõjutada vaid ka liikumist.

Võimleja ei armasta paigal seista. Ta tahab liikuda. Liikumine pakub rõõmu, seda võib võimlejate näost näha. Samuti liikumine rakendab suuremal määral tegevusse siseorganid ja õpetab võimlejat paremini oma keha üle valitsema.

Liikumist ei saa õppida ja harjutada nii, et seisame paigal ja trillime neid üksikuid faase, millest liikumine koosneb. Võtame näiteks kõnni või jooksu. Kuigi silm nende juures eraldab üksikuid faase (jalg tõuseb varbale, põlv tõstetakse ette, käed ja kere teevad liigutusi) ei saa me kõndi ega jooksu mitte nii arendada, kui harjutame neid üksikelemente paigal seistes. Kõnd ja jookk moodustavad lahutamata tervikliikumise, mille arendamiseks tuleb harjutada liikumist ennast. Seesuguse harjutuse juures märkame varsti, kuidas ülearune lihastetöö kaob, kuidas kõnd ja jookk muutuvad ladusamaks ja koos sellega ka silmale nauditavamaks.

Keha liikumisvõime väljaarendamiseks on tarvis kehale pakkuda väga mitmesuguseid liikumisülesandeid. Seda tehakse süstemaatiliselt võimlemistöö selles järgus, mida nimetame „rakendusvõimlemiseks“.

Liikumisvõime kujundamist saab võimlemistundides väga mitmeti teostada. Võimlemise Instituut tarvitab selleks otstarbeks naiste raken-

dusvõimlemise kavas rütmilisi harjutusi, meeste rakendusvõimlemises — põrandvõimlemist ja võimlemist abinõudega.

Rütmilised harjutused.

Rütmilised harjutused — selle nimetuse all mõisteti Hellerau koolis harjutusi, mille varal õpilastes arendati muusikalist rütmitunnet. Meie tarvitame nimetust rütmilised harjutused teises tähenduses. Mõistame selle all võimlemise rühma poolt ühtlase rütmiga sooritatud harjutusi, kus üks liikumine teisest välja kasvab ilma et üksikute faaside vahel oleks peatusi.

Nende harjutuste piltlikumaks kirjeldamiseks võime liigitada rütmilise harjutusvara kolme ossa ja paremate väljenduste puudusel neid liike iseloomustada sõnadega: hoog, voolav liikumine ja hüpped (E. Major).

Esimene harjutusliik, mida iseloomustab h o o g: sisaldab mitmesuguseid pendeldusi (kätependeldused, kerependeldused jne). Nende harjutuste tunnusmärgiks on see, et liikumine toimub pendlitaoliselt (ühest äärmisest seisust teise), liikuva kehaosa enda raskuse ja energia mõjul. Samuti kuuluvad siia käte hooringid.

Teine harjutusliik, mida iseloomustab v o o l a v l i i k u m i n e, on harjutusvara poolest mitmekesisem. Siia kuuluvad kõnd, jook, keerd. Samuti kuuluvad siia lainetused (voolav liikumine toimub vertikaalsuunas), millest nimetada võiks kätelainetust, kerelainetust ja kehalainetust.

Kolmas harjutuste liik, mida iseloomustame sõnaga h ü p p e d, sisaldab harjutusi, mille juures on tegemist keha raskusjõu võitmisega. Need on harjutused, mis nõuavad tugevat pingutust ja mida niisama kui kahte eelmist harjutusliiki sooritatakse kindla rütmiga. Siia kuulub hüplemine ja mitmesugused hüpped. Võimlemise Instituudi praksises ei ole piirdutud seesuguste rütmiliste harjutustega. Siit on astutud julge samm edasi. Nendest elementidest moodustatakse väga mitmesugused „liikumisteemid“. See tähendab, liidetakse rütmilisi harjutusi omavahel ja seotakse nad harjutusseeriateks. See järk Instituudi töös, mida võiksime nimetada praktiliseks liikumisteemide lahendamiseks, on saanud kehakooli kõrval naisvõimlejatele väärtuslikumaks ja huvipakkumaks töövormiks. Võimlemisjuhilt ta nõuab leidlikkust ja loovat tööd, selle eest aga tund pakub suurimat rahuldust nii võimlejatele kui ka võimlemisjuhile.

Saatemuusika ja tempo.

Rütmilisi harjutusi sooritatakse saatemuusikaga, kusjuures muusika ei tohi muutuda peremeheks vaid peab kaasa aitama harjutuste sooritamisel. Rütmiliste harjutuste juures muusika kirjeldab töö tempot. Võime sooritada rütmilisi harjutusi aeglase, paraja või kiire tempoga. On harjutuse tempo pidevalt aeglane, siis harjutus muutub võimlejale igavaks, tund muutub uniseks ja monotoonseks. On tempo jälle liiga kiire, siis ta ei paku samuti õiget rahuldust võimlejale, ka

toob kiire tempo kaasa harjutuste ebapuhta täitmise. Sellepärast võimlemisjuht peab leidma tunnis õige ja paraja tempo.

See nõue ei keela võimlemisjuhil tunni kestel teadlikku tempo varieerimist, samuti tempo varieerimist ühe ja sama harjutuse täitmise juures. Tempo varieerimine ei lase tööol muutuda automaatsiks, vaid elustab tundi.

Mida aga seesuguste harjutuste juures tuleb tähele panna, on harjutuste puhas täitmine ja hää kehahoiak. Kui me seda silmas ei pea, siis on tulemuseks lohakas keha ja lohakas inimene. Kehalise liikumisvõime arendamine on tarvilik ja hää, aga ta peab toimuma nii, et selle all ei kannataks teised võimlemistöö põhiväärtused, näiteks hää hoiak.

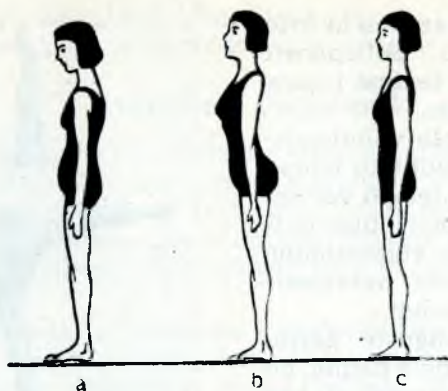
Põrandvõimlemine.

Suurem osa meie rahvast elab maal ja teeb ühetoimelist jõutööd. See töö teeb inimese kehaliselt tõntsiks, kohmakaks, kisub keha ja käedettepoole kõverasse. Vastukaaluks meie noorus on harrastanud juba vanasti osavusharjutusi, nagu: veerekakku (kukerpalli laskmist), „hülgenülgimist“, hundi-ratta viskamist, kätelkõndi ja muid sellesarnaseid harjutusi. Nende harjutustega õpitakse oma kehas peituvat jõutagavara õieti kasutama. Niisugustest harjutustest, mida noorus meil ja mujal vaistlikult on haaranud, on välja kasvanud omapärane harjutusvara, mida tuntakse üldnimetuse all põrandvõimlemine. Võimlemise Instituudis põrandvõimlemine on kujunenud meeste rakendusvõimlemise olulisemaks osaks.

Põrandvõimlemise harjutusi.

Üleval hundiratas, keskel veerekakk, all sõlm sirge kehaga.

Näited heast ja halvast hoiakust: a) vaagen liiga ees, kumerselg; b) nõgusselg, vaagen liiga taga; c) õige kehahoiak.

Põrandvõimlemine pakub mehe kehale liikumisülesandeid, mis on huvitavad ja arendavad osavust ning julgust. Kui vaatleme üksikuid põrandvõimlemise harjutusi, siis on need nii lihtsad, et enamik võimlejaid need juba ühe tunniga ära õpivad. Harjutused, mis nõuavad osavust ja julgust ja on ruttu õpitavad, meeldivad poistele. Teine hää omadus on, et neid harjutusi saab vabas looduses sooritada, ilma et läheks tarvis muud vahendit kui pehme maapind (muru, liivane rand).

Põrandvõimlemise harjutusi võime jagada kahte ossa: lihtsamad harjutused (algharjutused) ja raskemad harjutused. Lihtsamate harjutuste hulka kuuluvad veerekakk ette ja taha, tiritamm, kätelseis, kätelkõnd ja hundiratas. Raskemate harjutuste hulka kuuluvad ülelöögid, lööktõus, kolmtakt ja mitmesugused hüpped (takistustega ja ilma).

Et pakkuda võimlejale nõudlikumaid tegevusülesandeid, selleks tarvitatakse Võimlemise Instituudis põrandvõimlemise harjutuste juures abinõudena mati kõrval ka hobust ja hüppekasti. Ka põrandvõimlemise harjutusi saame omavahel liita ning nii koostada jällegi harjutusteseriid, mille täitmine pakub naudingut, paneb keha ladusalt töötama ja õpetab meid keha paremini valitsema.

On kuuldud arvamisi, nagu annaks ainult sport meestele julgust ja osavust, võimlemine mitte. Seesugune arvamine on kindlasti eksi-arvamine. Juba lihtsamad põrandvõimlemise harjutused arendavad julgust ja osavust vähemalt niisama hästi kui näiteks kuulitõuge, odaheide või kõrgushüpe, rääkimata raskematest põrandvõimlemise harjutustest nagu kolmtakt, sõlm ja seotud hüpped, mis julguse ja endausalduse kõrval nõuavad täiuslikku keha üle valitsemist.

Hoiak.

Lingi võimlemise üheks peaülesandeks oli hää hoiak. Uued voolud võimlemises ei andnud hoiakule mitte enam nii suurt tähtsust. Enne maailmasõda oli võimlemisõpetajate hulgas neid, kes arvasid, et „hea hoiak on rohkem iluasi“. Siiski kahel viimasel aastakümnel hea hoiaku tähtsust on jälle kõikjal hakatud tunnustama.

Millest oleneb see hoiak? Esijoones sirgest lülisambast ja hoiakuks koolitatud lihastiku dispositsioonist. Et hoiaku vigu parandada, tuleb vastavate harjutustega seada õigeks rindkere asend ja suurendada selja ning kõhulihaste toonust.

Lülisamba sirutamiseks ja lülisamba liikuvuse arendamiseks on tarvis erilisi harjutusi. Võhikule võib jääda mulje, et väga palju harjutusi kulub selleks, et kõigekülgselt arendada selja liikuvust. Võimlemisjuht teab, et asi on hoopis lihtsam. Jatkub kolmest pealiiklemis-suunast. Need on: painutus küljelt küljele, painutus ette ja taha ja kere pöörded ümber püsttelje. Vastavad harjutused, mis seda ots-
tarvet täidavad on kerepainutused, kallutused ja kerepöörded — tähendab, päris lihtsad harjutused, mida sageli just nende lihtsuse pärast liiga vähe tarvitatakse. Need harjutused peavad aga tingimata leiduma tunnikavas.

Hea hoiak Võimlemise Instituudi töös on kujunenud omamoodi kategooriliseks imperatiiviks. See peab kujunema harjumuseks võimlemise tunnis kui ka igapäevases elus.

Ernst Idla juhatamas II Eesti Mängude peaproove.

Võimlemisjuhist ja võimlemismetodist.

Niels Bukh, Thulin j.t. on väitnud, et kogu kehakasvatustliku töö edu oleneb sellest, kas võimleja töötab rõõmsalt kaasa, kas tal on huvi, kas see pakub talle naudingut. Seesugune rõõmus kaasaelamine oleneb võimlemisjuhist ja oleneb metodist. Otsustavam on sellejuures aga siiski loomisvõimeline ja leidlik võimlemisjuht. Meetod sellega võrreldes on vähem oluline tegur.

Sedasama ütleb R. Bode: „Kehaline kasvatus on esimeses joones elav praksis, mis tõuseb või langeb koos alati otsiva õpetaja aktiivsusega.“

Teame, et niisuguste loovate kasvatajate ring igal alal on kitsas. Ka võimlemisjuhtude enamus ei küüni selleni. Igaüks, kes valib endale elukutseks võimlemise alal töötamise, ei saa olla loov isiksus. Ta on aga kõigiti väärtuslik inimene, ainult loovaid võimeid ei ole nii palju. Seesugune inimene vajab selgeid metoodilisi juhtlauseid, mida ta oma töös võiks rakendada, vajab kindlat meetodit või tööviisi. Katsetused metoodika alal ja omandatud tõekspidamiste rakendamine moodustavad väga olulise osa Instituudi tööst. On toodud võimlemise alal sisse uusi põhimõtteid, on rakendatud vanadest seda, mis väärtuslik. Ja nii aastate jooksul on kujunenud välja omapärane ja eluline meetod, mille Instituut on pärandanud kõigile oma õpilastele, kes edasi töötavad võimlemisjuhtidena võimlemise alal.

Mida võiks üteida lõppsõnaks? Vast seda, et kõik, mis Võimlemise Instituut Ernst Idla juhtimisel on saavutanud senini, kogunud tükki-haaval ja sulatanud orgaaniliseks tervikuks, ei ole veel valmis, ei ole veel viimane sõna meie võimlemises. Võib olla enam kui kindel, et kui viibime tuleval aastal samade rühmade esinemisel, siis näeme jällegi midagi uut. Alati otsiv aktiivsus ja õige loomisvõimeline instinkt ongi need mis Võimlemise Instituudi tööle annavad selle noorusvärskuse, mis kaasa kisub ja vaimustab.

Tõuse noorus jõus ja ilus, kaunimaks tee Eestimaa ...

H. Visnapuu.

Kodumaiseid arvustusi

Puhas liikumise rõõm.

Tallinna Võimlemise Instituudi esinemise puhul kirjutab Hendrik Visnapuu („Postimees“ nr. 272, 1932. a.) selle pealkirja all järgmist:

„Aetuna uudishimust, osalt aga sellest, et muretseda enesele ülevaadet ja võrdlusainet sellel alal, seadsin sammud „Vanemuise“ poole.

Tulemuseks oli kaasakiskuv õhtu, vaimustava töö tulemuse nägemine, mida peab propageerima.

Nagu juhataja Ernst Idla oma avasõnas tähendas, ei paku Instituut midagi erilist uut, murrangulist ega pöördelist sel alal. See pole antud juhumil ka mitte oluline. Tähtis on siin võimlemise raketid igapäevasesse ellu, noorsoo kasvatusse.

Instituudi nais- ja meesmusterrühmad esinesid nii veenvalt, puhtalt, et õhtu ei jäänud mitte üksi demonstreerimise tähe alla, vaid andis vaatlejale haaravat esteetilist naudingut.

Olen juhtudel sõna võtnud meie tantsustuudiote töörakendusest ning juhtinud sellele tähelepanu, et magus eleegilisus, kuuvalgus ja kõik sarnased mineviku mälestused ei passi meie aega. Need ei valmista elule ette, ega anna ka keha väljakoolitamiseks vajalikku. Ernst Idla musterrühmad veensid mind selles täiesti.

Keha kõigekülgseks väljaarendamiseks ei ole tarvis mingisugust lüürilist sousti pealekallamist. Organiseeritud liikumine, teadlikult põhjendatuna annab iseenesest maksimaalse, elurõõmu, mis haarab teotsejat ennast kui ka vaatlejat.

Kõigi lihaste koostöö võib muutuda kergeks ja kauniks harmooniliseks mänguks, nagu nägime seda naismusterrühma võimlemises pallidega. Koolitatud keha jõu koondamine võib muutuda esteetiliseks elamuseks, nagu nägime seda meesmusterrühma põrandavõimlemises.

Organiseeritud liikumine koos inimkeha jõuavaldusega on soodus tõstma eluimpulssi, väärma norutunnet ja kasvatama noorust võitluseks elu raskustega. Sarnasena tuleb võimlemist propageerida. Ulearusena selle juures osutus õhtu viimane number, mis oli järeleandmine vanale ilutsemisvoolule. Kahtlemata ei ole võimlemine sellisel kujul mitte ainult vaatamiseks, see peab muutuma kasvatuslikuks teguriks, sotsiaalseks nähtuseks.

Kui meie tantsustuudiot õpib hulk noori, siis muidugi tuhandest üks võib tulla individuaalseks tantsijaks, teised jäävadki tegema oma ja sõprade rõõmuks vedelat plastikat.

Idla demonstratsioon oma musterrühmadega veenis aga selles, et liikumistahe, liikumislust, liikumisrõõm võib olla eluehituslik, kuid valmistada pinda mõnele üksikule individuaalseks tantsuloominguks.

Õhtu oli ses mõttes õpetlik ja kaasakiskuv. Liikumisrõõm iseenesest on aga juba staatika, noru ja surma vastane. Kandugu see rõõm hulkadesse, Eestis vajatakse seda väga“.

Exhib. no. 17. Tart.

E. Idla võimlemiskool.

Instituudi esinemise puhul Tartu „Vanemuises“ kirjutab „Üliõpilasleht“ (nr. 11, 1932. a.):

„Võrdlemisi lühikeses ajavahemikus meie kehaline kasvatus on käinud põhierinevate kehalise kujunemise ideaalide järele. On päevselge siit, et nendel, kes oma ülesandeks seadnud kehalise kasvatus viimise rahva hulka, tuleb enne kõike kindlaks määrata kool, keha-kasvatuse kindel suund, mis ei tohi kalduda äärmustesse ega olla mingi „umbkaudu kobamine“. Mida siis võtta eeskujuks? Selle küsimuse käsitlemisel peab silmas pidama, et kehaline kasvatus nii kui kunst ja kultuuri on kestvas muutuvuses ning ei võimalda püstitada midagi lõplikku, midagi igavestimaksvat. Tuleb lähtuda praegusest ajamomendist, tuleb kaaluda, mida vanaajast, mida viimaste päevade paljust uudest saab pidada väärtuslikuks meile, et seda meie oludekohaselt välja kujundada ning edasi arendada. Selle juures on meil kaks juhust. Üks on Plato põhimõte: „gümnaastika on lihtne“; teise juhise annavad keha enese kujunemisseadused. Sinna kuuluvad: organite tublidus, kere liikuvus, lihaste tublidus ja lõpuks värskes õhus liikumine, mis on kehalisele kasvatusel otsekoheseks kohuseks.

Elame aegjargul, mil ei vaielda enam kehalise kasvatus tähtsuse üle, aga ka ajastul, mil kehalisele kasvatusel suhtutakse lubamata passiivselt. Laiemad rahvahulgad ei tea midagi kehalisest kasvatusel, vajavad aga kehalist kasvatust täna enam kui kunagi ennem. Seepärast on teiseks tähtsaks kehalise kasvatus ülesandeks: muuta kehaline kasvatus rahva sisemiseks tõekspidamiseks, viia kehaline kasvatus meie kodudesse.

Teeme kokkuvõtte: Kui tahame rääkida kehalise kasvatus uuest-sünnist meil, siis peab olema 1) meie oludele ja inimmaterjalile kohandatud kool ja 2) kehaline kasvatus tuleb viia rahva hulka.

Peab tähendama, et need mõlemad põhimõtted on Tallinna Võimlemise Instituut seadnud oma tegevuse aluseks. Esinemisõhtu „Vanemuises“ 16. skp. näitas meile võimlemist, mida vajavad meie poisid ja tüdrukud, meie naised ja mehed. Ei nõua see võimlemine kulukaid võimlemistarbeid ega võimlatevõrku, vaid laseb end rakendada murul samahästi kui võimlas. Näib, et on loodud meie nõuetele vastav kool, mis suudab igaühele anda tugeva, sobiva ja hädatarvilise kehalise hariduse, mille kaudu ülesse seatakse keha loomulokord, luuakse tasakaal kehalise ja vaimlise vahel, kasvatatakse tahet, iseloomu ja enesedistsipliini, et Eesti tulevik saaks tervemaks, jõulisemaks, värskemaks ja elurõõmsamaks.

Milles seisab siis Idla kool, mille alusel Tallinna Võimlemise Instituut töötab? Mulle näib, et see on eklektiline kool, mis õnnelikult on ära kasutatud teiste koolide häid külgi. Nii on dunaamiline moment, mis seda kooli iseloomustab, võetud Bodé'lt ja Niels Bukhilt (hüpped, jooks, pöörlemine, sulav joon). Selle kõrval leidub tugevat rõhutamist staatiline moment, juhatakse tähelepanu anatoomiale ja psühholoogiale, koos sellega kriipsutatakse alla ka evolutsioonilist momenti, mille sihiks siluda looduse vigu ja toetada keha loomulikkude kujune-

mist (Rootsi võimlemine). Lõpuks Idla kool rõhutab rütmilist elamust (Bodé) ning biosi laiemas mõttes: harrastatakse vabaõhuvõimlemist ning rõhutades valguse ja õhu tarvet. Tuleb tunnistada, et Idla kool on leiutanud kõigiti õnneliku sünteesi, mis kohane meie oludele ja võimalustele, mis vastab ülaltoodud keha kujunemisseadustele ja lihtsusenõudele, mis teiselt poolt on huvitav ja suudab rahuldada ka harjutusest osavõtjat ennast.

Idla kooli hää külg on veel selles, et ta kehakultuuri enam artifikaalsetele vormidele, tantsule ja spordile, suudab olla tubliks ja kohaseks eelkooliks. Teame, et sport ilma võimlemiseta pole mõeldav. Sest sport nõuab aluseehitust, nõuab baasist. Seda annab võimlemine.

Meie sportlaste iseloomustav viga ongi selles, et võimlemine, ühe- külgse treeningkultuuri tagaajamises ja spetsialiseerumises, ära unustatakse. Ometi on võimlemine kujunemispärane spordi eelkool, mille puudumine hiljem end kujunemistakistavalt tunda annab. Teiselt poolt Idla võimlemiskool peidab endas kunstipärase üksik- kui ka grupp- tantsu algeid. Võib julgesti kõrvutada Idla nais- kui ka meesmuster- rühmi ükskõik missuguse tantsuõpetaja õpilasrühmadega, kaldun isegi arvama, et Idla võimlejad omavad paremini läbitöötatud keha.

Kehalise kasvatuse levitamise alal peab ütlevana, et kool lühikese olelu vältel on mõndagi suutnud ära teha. Musterrühmad on suure eduga esinenud tänavu Tallinnas, Haapsalus, Narvas, Narva-Jõesuus, Elvas, Petseris ja Tartus. Esinejate ütlemise järele olevat rahva osavõtt just Tartus olnud kõige loium. Tuleval aastal kool loodab välja panna Eestis seninähtamata võimlejate pere.

Mida Instituut meie piiratud võimalustes on teha suutnud, nägime nende esinemisõhtul. See oli tükike kehalise kasvatuse tulevikku. Selle töö rõõmustavad tulemused lubavad loota uut aegjärku Eesti kehalises kasvatuses.

Võimlemine teadlikule ja kavakindlale alusele.

„Õpetajate Lehes“ (nr. 14, 1935. a.) kirjutab Valt. Horn Võimlemise Instituudi tööst ja ütleb:

„Ernst Idla on esimesena suunanud võimlemistöö meil rahva- pärasele alusele, kasutades selleks rikkalikke aineid ja suge- meid Eesti Rahvaluule Arhiivist. Meie aegade vältel toimunud rahvamängud, rahvatantsud, veerekakud, hundirattad jt. osavusenum- brid on arhiivist välja toodud, on tolmust puhtaks klopitud, on uuesti aukohale säetud. Loomulikult ei ole silmapaari vahele jäetud ka teiste rahvaste saavutusi, eriti teadusliku uurimuse mailt. See ala on meil veel välja arendamata. Senisest autodidaktset laadi kandnud võim- lemisest, pigem võiks seda nimetada kavakindlusele käte-jalgade sipu- tamiseks, tahetakse suunduda teaduslikult põhjendatud rahvapärase põhikoega võimlemisliikumisele. Võimlemine on kujunemas suureks hoogliikumiseks.“

Vasakul: Võimlemise Instituut rännakul. Paremal: Mälestus Tartus esinemisest 1931. a.

TAGASIVAADE

1925. a. E. Idla lõpetab Berliini Kehalise Kasvatuse Ülikooli ja asub töötama Tallinnas.

1925—27. a. E. Idla õpetab võimlemist Tallinna S. S. „Kalev’is“.

1925—1929. a. E. Idla töötab koolivõimlemise alal, olles võimlemise õpetajaks järgmistes koolides: Tallinna Õpetajate Seminar; I Linna Tütarlaste Gümnaasium; Tallinna Pedagoogium ja V, VIII ning XIV algkool.

1929—1930. a. Küseb Võimlemise Instituudi asutamise mõte. Raskusi tekitab see, kuidas teda ellu kutsuda.

Tuntakse, et on tarvis 1) välja töötada meie oludele ja inimtüübile kohast mees- ja naisvõimlemist; 2) ette valmistada juhte, kes kannaksid selle töö laiadesse rahvahulkadesse.

1930. a. jaanuaris rakendab E. Idla Leopold Tõnsoni õhutusel tegevusse omanimeelised võimlemiskursused. Nendest kursustest sai aluse Võimlemise Instituut. Tegevust alustab kursus äsjavalminud „Töölisvõimlas“. Töötavad nii nais- kui ka mees edasiõudnute rühmad. Sama aasta lõpul pannakse alus mees- ja naiseliitühmadele (musterühmadele).

1931. a. märtsis esinevad E. Idla musterrühmad „Estonia“ teatrisaalis ja sama aasta maikuus „Vanemuise“ teatrisaalis Tartus. Esinemised võidavad seltskonnas poolehoidu ja äratavad elevust võimlemisõpetajaskonnas.

1931. a. sügisel ÜENÜ Keskjuhatus ja E. Idla vahelise kokkuleppe tulemusena „E. Idla võimlemiskursused“ jätkavad laiendatud ulatuses oma tegevust ÜENÜ juures. Kursusi nimetatakse ÜENÜ Tallinna Võimlemise Instituudiks. Võimlemise Instituudi juhatus esimeheks valitakse prof. A. Piip ja abiesimeheks Leopold Tõnson. Instituudi pedagoogilise juhi kohale asub E. Idla.

1932. a. suvel korraldatakse propagandareise üle maa. Esinetakse Haapsalus, Rakveres, Narva-Jõesuus, Elvas ja Petseris. Sügisel — Tartu „Vanemuises“.

1933. a. registreeritakse ÜENÜ Tallinna Võimlemise Instituut juriidiliselt iseseisvaks ÜENÜ osakonnaks. Esimeheks valitakse Leopold Tõnson.

1934. a. Instituudi õppetegevuse juhataja E. Idla ja kogu kaader rakendub I E. Mängude ettevalmistustööde läbiviimisele.

13-st I E. Mängude instruktorist 11 on Võimlemise Instituudi võimlejad, kes asuvad E. Spordi Keskliidu ülesandel rühmi esinemiseks ettevalmistama. I E. Mängude kavad meeste ja naistele koostab E. Idla.

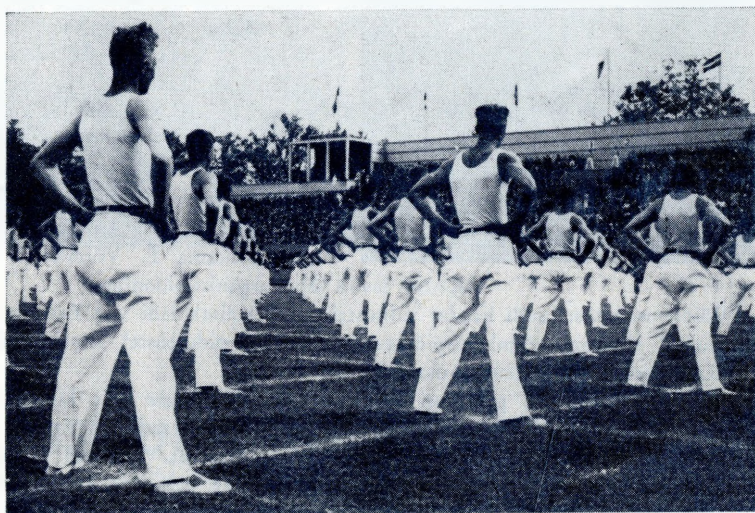
1934. a. kevadel asutatakse Eesti Võimlejate Liit. Asutamise mõtte kandjaks ja läbiviijaks on Võimlemise Instituut koos oma juhtide Leopold Tõnson’i ja E. Idla’ga.

1935. a. 5. jaanuaril sureb Leopold Tõnson. 1935. a. märtsikuus aitab Võimlemise Instituut oma kaadriga läbi viia E. Võimlejate Liidu korraldusel toimuvad I Üleriigilised Võimlemisjuhtide kursused Tondil. Kursustest osavõtt on õige elav.

1935. a. kevadel korraldab Harjumaa Õpetajate Liit koos Harju maavalitsusega Harjumaa koolide 2. Laulu- ja Võimlemispäeva. Võimlemisettekannete osa läbiviimise eest nimetatud päeval hoolitseb Võimlemise Instituudi kaader.

1935. a. juunikuul Võimlemise Instituut korraldab Kadrioru Staadionil Eesti Mängude I aastapäeva tähistamiseks avaliku esinemise. Kavas: võimlemine, rahvatants ja rahvamängud.

1935. a. juuni lõpul toimuvad Porkunis ÜENÜ killapidustused. Killapidustuste võimlemise osa ettevalmistamise ja läbiviimise eest hoolitseb Instituudi kaader. Pääle selle esinevad Instituudi eliitühmad tähendatud pidustusel pikema erikavaga mees- ja naisvõimlemise alal.

1936. a. suvel Võimlemise Instituut koos Eesti Võimlejate Liiduga teostab järgmised esinemised võimlemise propageerimiseks:

- a) Rootsi meeseliitvõimlejate (Stockholmi NMKÜ) esinemine Kadrioru staadionil.
- b) Esinemised Rõuges — Suurel Munamäel ja Otepää Linnamäel.
- c) Esinemised Narva-Jõesuus ja Pärnus.

1936. a. aprillikuul E. Võimlejate Liit, ÜENÜ Keskjuhatuse ja Tallinna Võimlemise Instituut korraldavad Kaub.-Tööstuskoja saalis suuremaulatusliku Rahvakunsti demonstratsioonõhtu. Demonstratsioonõhtu kava teostavad Instituudi rahvatantsurühmad ja rahvapillimehed.

1936. a. sügisel toimuvad E. Võimlejate Liidu korraldusel II. Üleriigilised Võimlemisjuhtide kursused. Kursuste kaadri annab Võimlemise Instituut.

1937. a. Võiml. Instituudi juhataja E. Idla valitakse E. Võimlejate Liidu õppeala üldjuhiks.

Sama aasta kevadel E. V. Liidu korraldusel toimuvate I Rühmvõimlemise esivõistluste ettevalmistustööd teostab Võimlemise Instituudi kaader. Võistluskavad koostab E. Idla.

*Võimlemise Instituudi
rahvapillimees Kandle Juss.*

1937. a. suvel Võimlemise Instituut sõidab Saksamaale, esitama eesti rahvatantse.

1937. a. augustikuul Võimlemise Instituut oma kaadriga aitab läbi viia Maanoorte Üleriigilist Suvepäeva Jänedal. Sama aasta detsembris Võimlemise Instituudi kaader maanoorte üleriigilisel juhtide kursustel juhib võimlemise ja rahvatantsu osa läbiviimist.

1938. a. sügisel Tallinna Võimlemise Instituut lahkub ÜENÜ-st ja asub töötama E. Võimlejate Liidu õppeorganisatsioonina.

1938. a. Võimlemise Instituudi kaader valmistab ette ja aitab läbi viia Eesti esindusrühmade esinemised Helsingi võimlemispidustusil. Samadel pidustustel annab Instituut esinejad eliitvõimlemise ja rahvatantsu osas.

1938. a. suvel peale Soome pidustusi korraldab E. Võimlejate Liit koos ÜENÜ Keskjuhatusega võimlemise- ja rahvatantsupidustused Kadrioru staadionil.

Ettekannete osa eliitvõimlemises teostab Võimlemise Instituut. Samadel pidustustel Instituut esmakordselt kannab ette suurema liikumislavastuse pallidega („Rukkirääk“).

Sama aasta suvel Võimlemise Instituut koos Isamaaliidu Tallinna Osakonnaga korraldab „Isamaalise Öhtu“ Pärnu staadionil. Öhtu ettekandmise osa võimlemise ja rahvatantsu alal teostab Võimlemise Instituut.

Tagasiteel Võimlemise Instituut esineb Läänemaa Maanoorte Suvipäeval Vigalas.

1938. a. hilissuvel esineb Võimlemise Instituut Saaremaa Maanoorte Suvipäeval Kuressaares.

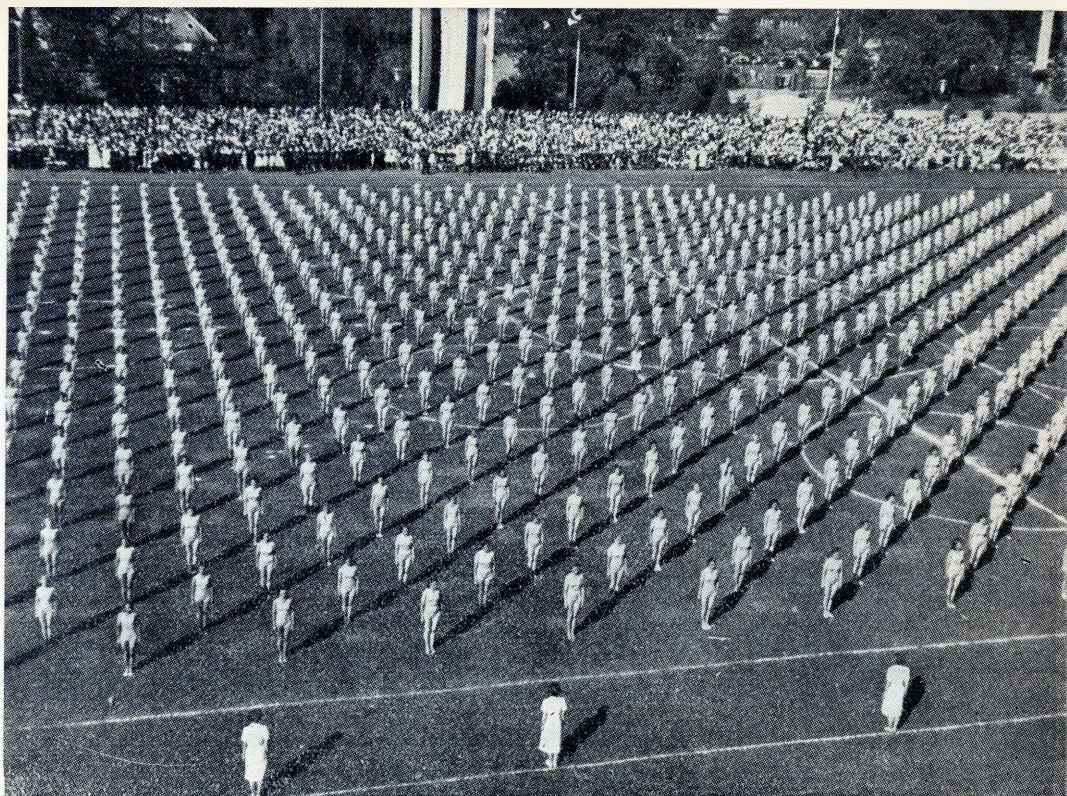
1938. a. sügisel algavad ettevalmistused II Eesti Mängudeks. Võimlemisrühmade ja rahvatantsijate väljaõpe täiskasvanute osas antakse jällegi Instituudis ettevalmistatud kaadri hooleks.

II Eesti Mängude kavad mees- ja naisvõimlemise massettekanneteks koostab E. Idla koos Võimlemise Instituudi kaadriga.

1939. a. kevadel toimuvad Eesti Mängude eelastmena maakondlikud ja kihelkondlikud võimlemise ja rahvatantsu pidustused, mida juhivad võimlemise ja rahvatantsu osas Võimlemise Instituudist väljakasvanud instruktorid.

1940. a. Võimlemise Instituudi kaader ja aktiivvõimlejate ning rahvatantsijate pere asub töötama E. Idla Võimlemise Instituudis.

1940. a. 26. apr. toimub E. Idla Võimlemise Instituudi esinemine „Estonia“ teatri-saalis.

II Eesti Mängud.

Instruktoripõlve mälestusi

Sirvin mälestusi II Eesti Mängude celtöödest. Aga peate vabandama, kui ma alljärgnevas kirjutuses edasi annan peamiselt isiklikke muljeid nendest viiest kuust, millal töötasime maal instruktoritena, seoses Mängude ettevalmistamisega.

Kui 1938. a. suvel kuulsime esmakordselt, et talvel tuleb tööle asuda võimlemise ja rahvatantsu instruktoreina, siis tundus see jutt meile nii kaugena ja ebatõenäolisena, et vaevalt keegi meist sellele tõsiselt mõtles. Kuigi olime mõned aastad tegevõimlejaina Võimlemise Instituudis töötanud, pidime seda siiski väheseks, et asuda ise õpetaja ossa. Sügise saabudes aga pandi käima instruktorite kursused, ja kaks kuud kestnud pidevas töös harjusime aegamööda selle mõttega. Aitas ju ülalmainitud kursus tublisti meie eneseusaldust tõsta, kuna selle kestel varustati meid päris põhjalikkude praktiliste, teoreetiliste ja pedagoogiliste teadmistega nii võimlemise kui ka rahvatantsu alal.

Siis tulid esimesed väljasõidud, värsked instruktorid saadeti maanoorte või mõne muu organisatsiooni poolt korraldatavale kursustele, tulid esimesed tunnid, esimene kokkupuutumine maavõimlejadega — meie esimene tuleproov. Kuid see tuleproov lõppes enamasti kõigil õnnelikult, sisendas kindlust ja andis julgust.

Möödus jaanuar ja lähenes veebruari algus. Maa organisatsioonid olid valmis instruktoreid vastu võtma. Oli tähtis võimalikult aegsasti välja sõita, et oma töödega mitte hilineda. Nii meie, 20 instruktorit, reisime üle maa laiali, maakonna keskustesse. Olime

pinevusega laetud, oodates kärsitusega tutvumist oma uue tööpõlluga ja olukordadega. Väikeseks peatuseks enne tegeliku töö juurde asumist oli tutvumine maakonna spordiliitudega ja kohalikkude oludega. See tõi mõnel pool väikesi arusaamatusi, neist saadi aga peagi üle ja töö võis alata.

Peagi võisid kõik maakonnad näha oma piirides vilkalt ringiliikuvaid isesuguseid inimesi, kelle töö algas siis, kui teistel päevatöö lõppes. Öhtu saabudes koguneti seltsi- või koolimajja ja sealt lahkuti väga hilja, tihti pärast keskööd. Mõned uudishimulisemad tulid ka vaatama, mis seal tehti, ja nägid järgmist pilti: kooli- või seltsimaja saalis, halvemal juhul klassitoas, mida valgustas gaasilatern, võimles ja tantsis hulk noori, tumesinises dressis noormehe või neiu juhtimisel. Need viimased olimegi meie, instruktorigid või „konstruktorid“, nii nagu meid kuskil nimetati. Rühmi ettevalmistades töötasime süstemaatiliselt läbi terve maakonna, reisiks kasutades mitmesuguseid liikumisvahendeid. Ja tuli küllalt ette sedagi, et teiste liikumisvahendite puudusel kasutasime neid liikumisvahendeid, mis ema meile sünnipäeval oli kinkinud — jalgu. Halvad tee- ja sõiduolud olid meie töös peamisi raskusi. Eriti täbaraks muutus olukord kevade saabudes, kui teed nii põhjatuiks muutusid, et ka enam hobusega ega mootorsõidukiga ei pääsenud rühmade juurde. Tihti tuli peatuda mõne organisatsiooni juures kauem, kui ette nähtud, sest teeolud ei võimaldanud edasipääsu. Niiisuguste reisidega õppis igaüks meist hobusejuhi ameti selgeks, ja küllalt tuli ette neid juhtumeid, kus instruktor „suksule“ ostis heinu, kui see enam ei jaksanud edasi sõita.

Teiseks suuremaks takistuseks, töö edukaks läbiviimiseks, olid halvad harjutusruumid ja väga piiratud aeg. Linnainimesele tundub võimatuna olukord, kus võimlejad-tantsijad öösel kella üheteistkümne paigu harjutavad õlitatud põrandaga klassitoas või seltsimaja einelauaruumis, mis vaevalt on suuremad linnavõimlate riietusruumest. Meil aga oli see harilik nähtus, sest kus oligi seltsimaja saalid kasutada, säälsid nad nii külmad, et harjutuste korraldamine osutus võimatuks.

Kõiki neid raskusi ja takistusi aitas võita ja lepitada see vaimustus, mida maanoored võimlemise vastu tundsid. Kümnete kilomeetrite tagant tuldi harjutustundi, keskööl mindi väsinuna koju, et hommikul enne koitu oma töö juurde asuda ja ometi ei puudunud järgmisel harjutustunnil neist ükski. Selline suur armastus ja huvi tõstis meeleolu ja andis jõudu, mis nii mõnigi kord kippus raskete olude tõttu raugema. See ühise idee eest võitlemine ja selle kaitsmine sidus instruktoreid imeruttu võimlejatega. Kaua

Eesti Mängude eelpidustus Saaremaal.

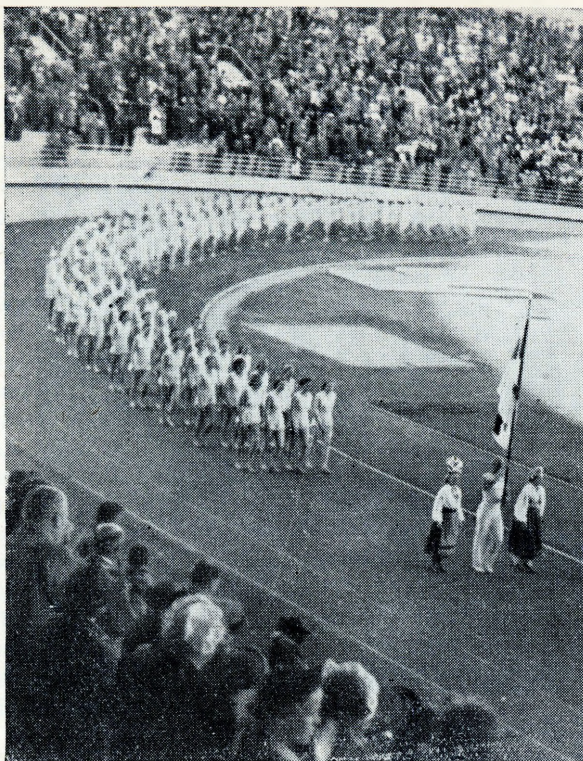

Eesti Mängude ettevalmistustöö Järva-Jaanis.

ei saanud ju kuskil olla, aga kui tuli lahkuda, siis olime muutunud tööühiskonnaks ja nende sõpruse ja ühistunde väljendused jutustasid sulle, et see on õige vaim, mis neid ühendas, ning et see vaim ei tohi kustuda ega kaduda.

Lähenesid Eesti Mängud. Ikka lühemaks jäi see aeg, mida võisid pühendada ühele rühmale, ikka kiiremaks muutus töö tempo. Nüüd tuli töötada iga päev ise organisatsioonis, hommikupoolik kulus sõitmiseks. Polnud aega tähele panna kevade saabumist, kuni äkki leidsid rongiaknast möödavilksataval kasel suuri „hiirekõrvu“, ja pisut hiljem metsa alt kannikesi. Niisuguses tööraginas möödus viimane ettevalmistuskuu ja tulid maakondlikud mängud. Need kujunesid suureks peaprooviks Eesti Mängudele, kus instruktorid said viimaseid näpunäiteid ja kogemusi. Peaproovina võtsid eelmänge ka võimlejad ise, hüüdes lahkumisel: „Nägemiseni päris pidustustel — Eesti Mängudel!“

Siis saabus suure töö tulipunkt ise — Eesti Mängud. Pidustuste kolm päeva on jäänud meelde kõigile instruktoreile suurte ja pingutavate tööpäevadena. Hommikul kella kuue ajal algasime ja kibeda rutuga käis töö õhtuni. Nagu iga töö, mida teed armastusega, nii ka see andis rõõmu ja pakkus rahuldust. Oli mõnusaks puhkuseks, kui avanes võimalus vestluseks oma maakonna võimlejatega. Võtsid osa nende ülevast pidu-meeleolust, olid kurb koos nendega, et meie soesüdamlik koostöö peab lõppema. Ja kui pidustuste kolmanda päeva õhtul langetati II Eesti Mängude lipp, siis tundsid kordaläinud töö lõppemise puhul sügavat rahulolu, tundsid, et sa pole teinud tühja tööd, tundsid, et nendes noortes oli ärrganud armastus ja huvi võimlemise vastu ja mingi suur kokku-kuuluvustunne. Ja tundsid, et muist sellest saavutusest langes sinulegi — tulekandjale. Ainult et kuidagi tühjaks jäi kõik, kui võimlejad tagasi sõitsid oma kodudesse, vaevalt saame neid veel kunagi näha selles koosseisus. Töö, mille heaks kordaminekuks andsime kõik endast, mis suutsime, oli lõppenud, aga mälestused sellest ei unune. A. S.

*Algab Eesti naisvõimlejate
esinemine Helsingi staa-
dionil.*

Meie suurim välisesinemine

Soome võimlemise suurpidustused 1938. a. suvel pakkusid hea ülevaate Läänemerd ümbritsevate maade kehalisest kasvatuses. Neil pidustustel esines Eesti rohkem kui kahesaja võimlejaga. Esinejate arvu poolest on see suuremaks Eesti välisesinemiseks kehalise kasvatusel alal. Osavõtjatel kujunes Helsingi pidustused tiivustavaks õppetunniks, sest võimlemisettekannetest, mida pakuti staadionil ja teatrites viie päeva jooksul, oli palju näha ja vaadata. Rootsi, Taani ja Soome võimlemisrühmade kõrval esinesid Helsingi pidustustel ka Inglise, Saksa ja Itaalia eliitrühmad.

Eesti võimlemisele töid Helsingi pidustused täieliku ja üksmeelse tunnustuse. Utleme täpsemalt: E. Idla, tema kaastööliste-õpilaste tööst väljakasvanud võimlemine võitis Helsingi pidustustel täiesti teenitult endale rahvusvahelise tunnustuse.

Soome sõidu korraldajaks oli Eesti Võimlejate Liit. Mäletan, et käisime nendeks pidustusteks ettevalmistustöid tegemas Helsingis. Pidustuste peastaabis juhtusime kokku ooberst Levälahtiga, kes on Soome võimlemisliikumise nimekamaid tegelasi. Ta oli imestanud, kui kuulis, et eestlased neist pidustustest osa võtavad. „On Eestis ka võimlejaid?“ päris ta meilt huviga. Hiljem, kui sõitsime temaga koos staadionile, oli ta selle mõttega juba harjunud ja arutas nii: „Teie, eestlased, võite olla isegi paremad võimlejad oma eelduste kohaselt kui meie soomlased, teie veri on elavam...“

Levälahtil oli õigus. Meil ongi „elavam veri“. See elavam veri on meid vabastanud vanade vormide kammitsast, on ajanud eestlasi võimlemises otsima elavamat tööviisi. Seetõttu Eesti esinemised leidsid Helsingi pidustustel teistest suuremat tähelepanu. Ajalehed märkisid üksmeelselt, et eestlased olid Helsingi võimlemispidustuste lemmikud.

Kõige selgemini avaldus eestlaste edu staadionil. Siin esitasid teised rühmad võimlemist, millel oli riviõppusega väga palju sarnadust. Lineaarsed liigutused, tardunud asendid, seejuures kõik rühmad pakkusid enamvähem ühte-sedasama, üks ettekanne oli teise koopia. Ei olnud imestada, kui seesuguste ettekannete keskel eestlaste esinemine mõjus värske tuulena, selles oli elu, oli hoogu. Siin ei peetud pause, siin kasvas üks harjutus vahetult välja teisest, harjutusvara oli rikkalik, julgem, uudsem. See kiskus kaasa pealtvaatajad, äratas nad ükskõiksusest. Pealegi, kus võimlejad sellel esinemisel pakkusid oma parima. Nad olid seesuguse innu ja armastusega oma töö juures, et ka kõige raskemad harjutused sooritati veatult. Kui eelproovil tuli ette küllalt vigu, siis esinemisel ei olnud ühtegi viga, naisvalikrühm töötas tõepoolest kui üks inimene. Istusime tribüünil ja uskuge või ärge uskuge, kuum ja külm käsid vaheldumisi mööda selga, kui sajaliikmeline rühm all staadionil sooritas kaal- või küünalseisu, ilma, et keegi oleks eksinud, või asendit vähemalgi määral parandanud. See oli omamoodi kunstitöö, masside õnnestunud looming, mida Eesti naised staadionil pakkusid.

Peale seesugust õnnestumist oli kõigil tuju hea. Mäletan, ei tahtnud keegi tollel õhtul minna ühiskorterisse. Taheti veidi koos istuda. Ja nii kogunesime kuhugi puisteele, mis asub parlamendihoone ligiduses. Seal hõbepajude all istusime ja laulsime meeleolulisi laule, peamiselt küll Eesti rahvaviise. Mäletan, et meil oli ka üks kuulaja — noor, sihvakas Soome korralvur. Ta jalutas peaaegu meie juurde, toetus puu najale, kuulas tüki aega laulu, süütas suitsu ja läks siis minema sõnagi ütlemata.

Teatridesinemisel esitati juba värskemaid töövorme. Avanes võimalus tutvuneda Taani, Rootsi, Soome ja Saksa võimlemiskoolidega, avanes võimalus heita pilku nende otsinguile ja saavutustele. Eesti naisvalikrühm esines kahel korral teatris ja lõpppäeval Messihallis. Kavas oli kehakool, rakendusvõimlemine ja rahvaviisi alusel arendatud liikumislavastus. Juba kehakoolis leidis mõndagi uudset, mis pealtvaatajais äratas tähelepanu. Jalgade töö (põiajooks, jooksukool, hüpped) ja lainetused olid neile uudiseks ja kutsusid saalis esile vastukaja, mis paiguti tihenes imestushüüdeiks. On jäänud meelde, misuguse huviga Rootsi naisvõimlejad jälgisid iga Eesti esinemist, neile oli see tundmatu maailm. Aga see oli ühtlasi maailm, mis neid kaasa kiskus ja vaimustas. Samasuguse huviga jälgiti rakendusvõimlemist, kus rühma töö tõusis kõige selgemini nähtavale. Liikumislavastus, mille rühm sooritas pikkades valgetes kleitides, oli jälle omamoodi trump ja pääsis eriti mõjule kaunite ja julgete valguseffektide tõttu, mis meie sõber Robert Rood oli sepitsenud koos teatri lavameistriga.

Teistes rühmadest oli meeldejäavam Taani naisvalikrühm. Nende võimlemisriietus oli üleni valge, kehad hästi läbitöötatud, kehakooli töös oli kõige enam sarnadust Eesti kehakooli tööga. Võimlemise küpsamat astet kujutasid neile harjutused pallidega ja rõngastega. Sootu teine õli Rootsi naisvõimlemine. Harjutused riistadel sarnanesid meesvõimlemisharjutustele. Kätelseis ja ülelöögid hobustel on selle võimlemise tippudeks. Ja Soome naisvõimlemine? Meelde on jäänud, et see kaldus liiga ilutsemisse. Praktiline otstarb kippus kuidagi jääma tagaplaanile. Üks Soome rühmi kandis näiteks ette Tshaikovski „Barcarole“, mille muusikat rühm illustreeris voolavate käteliigutustega.

Olime väsinud peale neid viis päeva kestnud pidustusi. Aga olime endaga rahul. Nüüd ooberst Levälahti ega ka vist paljud teised ei küsi enam, kas Eestis ka on võimlemist. Helsingi pidustuste pealtvaatajaskond ja arvustajad on andnud oma avameelse tunnustuse Eesti võimlemisele ja asetanud Eesti Läänemere rannariikide esiritta. Võimlejad, kes võtsid osa Helsingis esinemistest, teavad kui palju raskusi tuli enne ületada, kui see reis teoks sai, ja nendel on südames aiult üks soov — soov, et Eesti võimlemise head nime, mida õnnestus võita esinemistega Helsingi pidustustel, ei paneks kunagi keegi kergemeelselt kaalule.

E. P.

Arvustusi Soomest

Helsingi võimlemispidustuste puhul Soome ajakirjanikud usutlesid nimekamaid asjatundjaid võimlemise alal. („Urheilu“, 27. juunil 1939.) Toome allpool sellest usutlusest mõned väljavõtted.

Krahv Zamoyski, Rahvusvahelise Võimlejateliidu esimees:

„Olen üllatatud, et Helsingi pidustused kujunesid nii suurejoonelisiks, mida ei julgenud Põhjamaadelt oodata. Kõigest nähtus, et võimlemise harrastus kõigis Põhjamaa riiges on väga elav. Meeldiv on märkida, et ka eestlased on püsivamalt alanud võimlemise harrastust ja näivad oma esinemise järgi olevat arenenud õige kõrgele.“

Dr. Diem, Saksa kehalise kasvatuse alal väljapaistvamaid isikuid, ütleb, et Helsingi pidustused olid liigagi suureulatusliseks paisunud. Peatudes võimlemise sisulise külje juures, ta puudutab ainult Eesti esinemist:

„Eesti naiste võimlemiskava oli minu arvates kõige parem. Selles võis märgata Bode ja teiste voolude kajastust, mis Saksa kehalise kasvatuse ülikoolis käsitamist leidsid. Mõningaid pisemaid vigu arvestamata, oli see tõhus ja naisele sobiv võimlemine.“

Saksa naiste võimlemisliidu juhataja pr. H. Warninghoff ütleb:

„Jälgisin neid pidustusi tõsise heameelega. Soome naistelt võib võimlemise suhtes palju õppida. Aga mitmetest ettekannetest selgus ka, et mõned välismaa suunad, mis oma sünnipaigas juba on heidetud kõrvale, on alles nüüd jõudnud otsaga Soome ja teevad siin sama arengu läbi, mis mujalgi. Oleks juba aeg jätta võimlemisest kõik kunstiline ja siirduda lihtsa ning

Pilte esinemisest Helsingis 1938. a.

Üleval rahvatantsijad staadionil. Paremal Helsingi staadion. Keskul naisvõimlejad defileerimas enne esinemist. Keskul vasakul meesvõimlejad sadamast teel korteri. All vasakul esinemise juhid Ernst Idla ja Alice Vesterblom rongkäigus. All paremal meesvõimlejad öökorteris.

tõhusa, aga ühtlasi naisele loomupäraste liigutuste juurde. Eesti naiste esinemine selles mõttes mõjus just kõige rõõmustavamalt, ehkki ka selles oli veel võõraid ja raskesti läbiviidavaid kohti.“

Väga kiitva hinnangu Eesti võimlejatele on andnud soomlased. Soome naiste võimlemisliidu häälekandja („Kisakentta“ nr. 12, 1939. a.) pühendab välisrühmadest kõige enam ruumi Eesti esinemisele ja ütleb:

„Eesti võimlejate esinemine kuulub täielikult musterklassi. Eesti naiste võimlemine on, kuidas ütelda, „iseenda leidnud“. Välismailt omandatud erimõjud on siin sulanud kooskõlaliseks tervikuks, millel on täiesti omapärased ja rahva iseloomule kohased piirjooned ja mille suunaks on liikumise ja elurõõmu ühendamine.“

EESTI VÕIMLEJATE VÕIDUPÄEV.

Selle pealkirja all kirjutab „Uusi Suomi“:

„Eesti rahvatantsijate järele esinesid sinivormilised Eesti võimlejad. Sellest oli Soome võimlejail midagi õppida, enam kui seda tähele panna võisime. Juba marss väljakule äratas vaatleja is eeluvust. Need naaberriigi võimlejannad näitasid oma kõnniga kaunidust ja kooskõla. Pikad, elastsed sammud tegid naiste rühma kõnni elavaks ja elegantseks. Kehahoid hea, keha sirge. Eesti naisvõimlemine seisab juba selles suhtes õigel alusel. Ettekanne oli nii lihtne, et tundus nagu kodune harjutus. Kuid Eesti tüttred olid viinud selle viimisteldud liikumisena väljakule, mis õnnestus suurepäraselt. Selle tagas asjaolu, et harjutused olid viimseni viimisteldud. 150 võimleja häälestamine, et need esineksid kui üks inimene, nõuab aega ja tahet. Eestlannad on nähtavasti ohverdanud mõlemat.“

EESTLASTE ESINEMINE OLID PIDUSTUSTE HIIGLATIPUKS.

„Ajan Suunta“, pühapäeval, 19. juunil:

„Esinemiste järjekorras olid nüüd Eesti naisvõimlejad, kes kenasti ja elegantse marssisid väljakule. Eestlaste võimlejate marssimine erineb meie omade marssimisest, mistõttu vennasrahva tüttred said rahva erilise poolehoiu osaliseks. Liputervituse järele algas esinemine, mis oli kauneim ja mõjuvaim, mida staadionil nende pidustuste kestel nähtud. Algkäskluse järele sooritasid nad pika ja vahelduva eeskava kohaselt üheaegselt liigutusi. Eesti naisvõimlejad näitasid kõrget taset. Rühm, mille esinemine oli pidustuste hiiglatipuks, sai rahva maruliste ja kauakestvate poolehoiuavalduste osaliseks.“

Lauri Pihkala, keda õigusega loetakse Soome kehalise kasvatuse alal paremaks sulemeheks, kirjutab („Maaseudun Tulevaisuus“ nr. 67):

„Praktiliste esinemiste tippsaavutuseks peaksin siiski Eesti naiste võimlemisettekannet staadionil laupäeval. Selle heaks eelmänguks olid eesti rahvatantsude hoogsad ja kelmid ettekanded; need olid valmis kütnud meie publiku, kelle suhtumine „väikese venna“ vastu oli oma põhiolemuselt sama ülekohtune, „kas Naatsaretist võib midagi tulla“ jne. meeleolu, mis rootslasid meid nõnda haavab.

Nii, need Eesti naisvõimlejad! Ja need tüdrukud oskasid käia mõjuva, täpse ja samal ajal lahtise sammuga, millega võrrelduna meie naisvõimlejate peaaegu konksuspõlveline varvaskäik minu meelest on tehtud ja lilleline ning arg tippimine.

Samasugune oli kogu kava ja tema läbiviimine: jõudu, südindust, nõtkust, sarmi ja väljendustki selliseis annuseis, mida tavaline, terve mõistusega nais-hing suudab seedida ilma ülepingutava lilletamiseta ja moonutamiseta.

Nõustun, et Soome naiste musterrühma kavas oli kohti, mis täitsid minu nõudeid sama hästi, kuid kõigis kohtades ei olnud see sama selge, täpne ja tajutav. Eestlaste kavas polnud jälgegi vanast, tardunud asend-võimlemisest. Tuleb veel mees pidada, et eestlaste võimlemist ei toetanud mitte nii mõjuv muusika kui see, mis orkestri ettekandes andis hoogu Soome naisrühmale. (Eesti esinemine toimus klaveri saatel, Soome naiste esinemine sümfooniaorkestri saatel.)

Eesti naisvõimlejate poolt pakutud kava ja selle läbiviimine, ühe sõnaga elustas selle ideaali, mis mõlgub minu mees Sparta tütarlastest.“

Soome pidustustel saavutatud tunnustus ei jätnud külmaks ka Eestit. Tunti rõõmu, et meie võimlemine nii hää arvustuse leidis. Aga kuuldus ka seesuguseid ütlusi, et naisvõimlemine on meil küll kõrgel tasemel, meeste võimlemine aga jääb teistest riikidest maha. Vast aitab seesuguseid arvamusi kõrvaldada Dr. Diem'i tunnustus meie meesvõimlemisele, mille allpool ära toome:

„Eesti meesvõimlemine erines Soome, Rootsi ja Taani meesvõimlemisest. Kolme viimase rahva meesvõimlemises avaldub Rootsi võimlemisest välja-kujunenud range süstemaatika ja teda iseloomustavad formaalsed harjutused, millega tahetakse saavutada neid füsioloogilisi eesmärke, mida võimlemine endale üles seab.

Eesti meeste võimlemiskava sellega võrreldes oli palju rikkam, tööviis palju elavam, mida Rootsi võimlemine formaalsete abinõudega saavutada tahab, see lahendati siin eluliste harjutustega. Juba see, et eestlaste kavas jooksule oli omistatud suurt tähtsust, eraldas seda tööd kõigi teiste omast. Minu arvates eestlastele on selge moodne nõue võimlemistöös. Selleks nõudeks on siseorganite tublidus, kusjuures ei panda rõhku mitte ainult tugevate lihaste kujundamisele, vaid ennekõike südame arendamisele. Ka paneb eestlaste võimlemine suurt rõhku sirgele ja liikuvale lülisambale ja lõpuks eestlaste juures kava täitmises on enam tuld, temperamenti ja rõõmu, lühidalt kõike seda, mis teda lähendab rohkem Lääne-Euroopa võimlemisele kui Skandinaavia võimlemisele.

Et Eesti võimlemine sammub õigel teel, selle tõenduseks on meeste ja naiste hästiarenenud kehad. Ma usun, et Eesti meeskond on nendest võimlemisrühmadest, keda ma Helsingis nägin, kõige tugevama kehaehitusega ja kõige harmoonilisemalt väljaarenenud kehadega.

Neid vaadates tunned, et siin on tegemist häade algetega ja sobiva kasvuärritusega. See kõik tunnistab, et Eesti võimlemiskool on hää ja sihiteadlik.

Et selle energia ja hoole juures, mis pühendatakse vormivale tööle, ei jäeta sööti rühma kokkukuuluvustunnet ega ka kunstilist kasvatust, seda näitasid kõige premini Eesti toredad rahvatantsud, mida rühm esitas ja mis vaatajaile Soomes nii meeldis. Ma mõtlen veel nüüdki lõbuga „Pulgatantsule“ ning nendele teistele lõbusatele rahvatantsudele.

Eesti võimlejatele ja nende juhtidele võib südamest õnne soovida selle puhul, mida nägime Helsingis.“

*Lõhnab magusalt, magusalt suvine tuul,
Toob niitudelt, nurmedelt hõngu.
Ja päike hõõgub, kui tuline kuul,
Ohk täis on valguse lõngu.*

H. VISNAPUU.

MÄLESTUSI

INSTITUUDI SUVEMATKADELT

F. Alev — Tamm

Juba 1932. a. talvel tekkis Instituudi juhtivail jõududel kavatsusi võimlemisdemonstratsioonide korraldamiseks väljaspool Tallinnat, et tutvustada ka muud Eestit praegusaajaks moodsa võimlemisega. Oli kavatsus esineda mitmeil maakondlilisel laulupäevil. Päevade juhtivate tegelaste vastuseismisel aga ei saanud esinemisest asja. Toimusid need matkad siis väikesemas ulatuses.

Esimene esinemine toimus Haapsalus laupäeval, 25. juunil. Jõudnud Haapsallu ei jätnud meie inimesed juhust kasutamata uute ranna sisseseadetega tutvumiseks. Prooviti uut basseini, katsetati osavust uues hüppetornis — naispere aga leidis end liuglemas äsja valminud vetteliuglemisteel linnapea hra Alveriga ees.

Esinemine toimus k. 5 p.l. lossi aias, kus möödunud laulupäevast oli säilinud treppastmeline lava rohelisele uppunud müürikuulide tagaseinaga. Kasutades juhust koostas võimlemisjuhataja hra Idla esinemisharjutused vastavalt sellele terrassile ning vaatepilt sai ülev ja haarav, mida tõendas pealtvaatajate vaimustatud aplaus ja poolehoid.

Järgmine esinemine toimus 16. juulil Rakvere kuulsas Rahvamajas, õigem rahva-aias. Sõitsime Tallinnast bussiga — katusel kohvreid ja võimlemismatt hobusega. Sõitsid ainult nais- ja meesmusterrühmad, kokku 26 inimest. Paar lõbusatujulist ja julget meesrühmlast asusid isegi bussi katusel ning demonstreerisid seda katuselkäimist läbi akna sõidu ajalgi.

Peatunud ning niisutanud end Harju-Viru piiril, Valgejões, jõudis meie „rändteater“ õnnelikult Rakverre, kus veidi tutvusime Vallimäe ja kauni linnaga. Öhtul k. 8 algas esinemine vabaõhulaval rahvamaja kaunis aias. Vaatamata laupäevasele ajale, mil Rakvere harilikult tühi — oli meie esinemist tulnud vaatama ligi tuhat inimest, kes niihästi hra Idla sissejuhatavaid sõnu kui ka meie „kunsti“ jälgis nähtava hardumusega ning vaatuste lõppedes tõstis tormilisi ja kestvaid kiiduavaldusi. Eriliselt näis vaatajaskonda haaravat poiste hoogne vabavõimlemine efektsete hüppesaltodega ja naisrühma lõpunumber — võimlemine pallidega. Ilus õhtu, ilusas suveaias ja soliidne orkester rahvamaja rõdult aitasid muidugi tõsta momendi tõsidust ja õhtu õnnestumist.

Olime tõsiselt üllatatud säärasest soojast vastuvõtust ja rahvamaja juhatuse häast korraldusest ning jäid meile mälestused Rakverest ülihääb. Kuulsin tähendavat, et Rakvere vana park pole kaua aega sarnast sisukat esinemist ega rahvaarvu näinud.

Väljusime Rakverest südaöösel ja jõud-
sime Jõesuhu varahommikul. Kahjuks pol-
nud meil aega nautida põhjaranniku haa-
ravat kaldailu täiel määral. Ainult Ontika
kõrgel kaldamüüril peatusime selle ilu
imetlemiseks.

Uinusime ühes tühjas koolimajas ja
hommikul äratas meid tugev — vihmahoog,
mis langetas meeleolu. Võiks ebaõnnestuda
esinemine, jääks nautimata liiv ja vesi, nä-
gemata rannaclu. Ent sündis ime — ilm
muutus ilusaks, nauding vees ja liival oli
suurepärane ning õnnestus üle ootuste ka
esinemine.

Õieti kujunes meie õhtune demonstrat-
sioon meie suvimatkade suursaavutuseks.
Juba meie rongkäik mereranda esimese di-
viisi orkestri saatel läbi ilusaima kuurordi
kaunite parkide, tekitas „rahvalüükumise“
ning oli häda istepinkidega — voorimehed
ei jõudnud küllalt vedada lisapinke. Esi-
nemise esteetiliselt kvaliteeti tõstis vaikne
õhtu ja ilus rand. Lavaks oli meil puhas
liiv, tagapõhjaks avar päikesekullas sätendav
meri ja küljefooniks heleroheine metsaveer.
Avar mererand oli kui loodud võimlemi-
seks: oli hoogu esinejail, oli vaimustust
vaatajail, keda oli kogunud paarituhande
ümber.

Järgmine esinemine toimus Narvas,
kuhu jõudsime oma bussiga järgmisel päeval.
Käisime Komarovkas, Eesti-Vene piiril ja
vaatasime Narva jõe vahutavate vete mängu.

Esinesime spordiväljal, kus võitsime
endale jällegi pealtvaatajate täieliku poole-
hoiu ning plangutagused künkad ja majade
aknadki kubisesid inimpäist ja lisaks täis-
kasvanuile meie poiste õnnestunud „hundi-
rattaid“ jälgis innukalt meile rongkäigul lin-
nas külge kleepinud ja nüüd murule asetse-
nud Narva poisikeste pere.

Järgnes koosviibimine ohvitseride kasi-

Võimlemise Instituut reisib. Ülevalt alla:
1. Hobune ja matt omnibuse katusel, nii
algasime reisi. 2. Kehakarastus Emajões,
Luunja mõisa all. 3. Viimased korraldus-
sed enne Vigala sõitu. 4. Nii näeb välja
võimlejate omnibus seestpoolt.

nos, kus meile hra Metsatalult, Narva spordijuhilt, jagati roose ning kust siis äikese ja vihma all ja Narva sõprade ja noorsoolaste elaguhüüetel südaööl alustasime tagasisõitu Tallinna.

Kolmandama matkasihina alustasime bussiga ringreisi Elva-Petseri sihis 23. juulil. Sõit oli huvitav ja vaheldusrikas. Läbisime Paunküla, Põltsamaa, Elva, Otepää, Kanepi, Võru, Vastseliina, Petseri, Võõpsu, Rāpina, Luunja, Tartu ja vähemaid Lõuna-Eesti kauneid kohti. Järva-Viljandi piiril pildus ületee jooksev telefonitraat meie kohvrid rukkisse ja vaevu päästsid „katusepoisid“ hobuse varjus oma pää. Põltsamaal supeldi ja söödi suuri saiu ning Võrtsjärve vees sooritas naispere vabaharjutusi. Läbisime järvekalda, luhamaastikke, mis olid kuhjadega täistipitud kui tähtedega, ehmatasime kurgi Rannusois ning riskeerisime eluga Otepää mägilail.

Kella nelja paiku 23. juulil jõudsimel Elva. Esinesime ilusa järve kaldal, tagafooniks õhtuehas sätendav vesi, millel rida paate poolringis, aerud asetunud „kuulaja“ seisukorda. Muude pealtvaatajate seas jälgis seekord ka sadakond „asjatundjat“ Elva kogunud üleriikliste võiml. õpetajate täienduskursuste inimesi meie esinemisi. Kiiduavaldusi oli siingi rohkesti, kuid korraldus polnud just parim. Puudus orkester, müürilehtedel polnud märgitud ei aega ega kohta, kus toimub esinemine ega teadnud publik, kus asuvad kassad. Kohaletoodud klaveril puudus keeli ning järveäärse platsi korrashoiuks puudusid rehad, labidad, luuad ja tuli neid hankida alevist.

Järgmisel päeval kell 11 olime juba Petseris. Tutvusime linnaga, kus Eesti panga, kaitseliidu ja ühiskümnaasiumi hooned näivad tõesti suurepärasena, avaratena. Võtsime osa laulupeo rongkäigust ja esinesime õhtul kaitseliidu suures saalis kaks korda, mõlemal korral puupüsti täis saali ees. Kiiduavaldisi tavaliselt kui mitte maruliselt. Järgmisel päeval tutvusime kloostriiga, kus munk Savatti meile näitas sisemuse ja välimuse saladusi. Käisime ka maaalustes katakombides, kuhu aastasadade jooksul maetud ligi 5000 inimest.

Tagasisõidul eksisime lõunalaagrisse ning jatkasime siis sõdurite lahkkel juhatusel matka Vārskas, Võõpsu, Rāpina, Luunja suunas. Teel peatusime setu „Nikitina Gora“ külas ja tutvusime ühe taluga lähemalt, mille ehitised näitasid küll omapära, kuid mitte kehvast. Ilusad karjad ja põllud kõnelesid enam jõukusest.

Teel peatusime E. Seemnevilja Ühisuse eeskujulikus Luunja majapidamises ning kasutasime pikema peatuse Emajões suplemiseks. Siin tabas meid üllatus. Luunja võrkpalli koondise treener esitas meile väljakutse võistluseks. Võistlus tuli vastu võtta koos rānga kaotusega, mida aga tuleb kirjutada luunjalaste kavala taktika arvele, sest enne võistlusi kostitas meid üllalahke perenaine nii korralikult, et isu võrkpalliks täielikult langes. Kuid tuju tõusis peagi kaunis pargis, kus Eesti panga direktori pr. meid oma virtuoosliku män-gu bajaanil üllatas.

Algades suvimatku, ei uskunud ükski meist, et esinemistega niipalju poolehoidu võita suudame võimlemisele, mida meil senini harrastatud väga tagasihoidlikult. Ent see poolehoid ja kaunid matkamuljed kohustavad meid veel suuremale tööle...

Rahvatantsu tuleproov

Meie esivanemad omasid rikkaliku rahvakultuuri. Selle aja jooksul, millal võõrad vallutajad siin valitsesid, on palju sellest rahvakultuurist hävinud ja vajunud unustuse hõlma. Rahvatants on teiste rahvakultuuri aladega võrreldes eriti palju saanud kannatada. Temaga sündis sama, mis puudega sügisel. Kaotas oma ehted, oma lopsaka lehestiku. Järele jäid raagus oksad. Ülesehitavate ja elustavate mahlade liikumine tüves jäi seisma. Aga rahvatants siiski ei surnud. Liig tugevasti oli ta seotud meie rahva hingega. Ajad möödusid ja vana tüvi lõi uuesti haljendama. Eesti elab rahvatantsude taaselustamise tähe all.

Võimlemise Instituut on sellele taaselustamisele oma jõu ja võimete kohaselt kaasa aidanud. Käsikäes võimlemisega on harrastatud rahvatantsu. Instituudis väljaõpetatud Eesti Mängude instruktorid on oma instrueerimisreisidel kogunud ja levitanud rahvatantse. Suuremaks ja vastutusrikkamaks ülesandeks, mis Võimlemise Instituti perele sellel alal langes, oli Eesti rahvatantsude esitamine rahvusvahelistel rahvakultuuri pidustustel Hamburgis 1937. a., kust võtsid osa 25 eri-rahvust, 40 rahvatantsurühmaga. See oli meie rahvatantsule tuleprooviks ja hää on mõtelda nüüd tagantjärele, et meie selle tuleproovi sooritasime hästi.

See oli 1936. a. 17. märtsil, kui Eesti Võimlejate Liidu algatusel kutsuti kokku eriteadlaste koosolek, mis pidi selgitama ja andma otsuse, kas on Eestil mõtet osa võtta rahvusvahelisest rahvakultuuri pidustustest Hamburgis. Tolajal noorsugu harrastas küll juba innukalt rahvatantsu, kuid avalik arvamine vaatas rahvatantsule alles „ülevalt alla“ ning küllalt oli neid, kes väitsid, et meie rahvas tantsu alal ei oma loomevõimet ega suuda midagi omapärast pakkuda. Niisiis kutsuti kokku asjatundjate koosolek, et kuulda nende arvamist. Tolle koosoleku lõpul, koosoleku juhataja Ernst Idla võis teha eriteadlaste arvamistest järgmise kokkuvõtte: „Meie rahvakunsti selles osas, mis käsitleb rahvatantsu, rahvarõivast ja rahvatantsu saatemuusikat, leidub küllaldaselt määral ilu ja omapära. Samuti võib täie julgusega konstateerida, et tänane koosolek on suutnud lõpulikult kõrvaldada need kahtlused ja eelarvamised, millised üldiselt olid tumestamas lugupidamist meie rahvarõiva, rahvatantsude ja rahva-instrumentaalmuusika vastu.“

Kuna see koosolek oli omamoodi pöörettekitava tähendusega sündmuseks, siis toome ära sellel koosolekul avaldatud huvitavamad sõnavõtud.

Meie rahvatantsude suuremaks kaitsjaks osutus pr. E. Parts. Ta väitis: „Meie tantsudes leidub rohkesti omapära, mis võiks välismaal leida tähelepanu, olgugi, et meie tantsudes pole vast seda elavust ja temperamenti nagu seda omavad hispaanlaste, väikevenelaste ja teiste lõunamaa rahvaste tantsud.“ Ka märgib ta jõulisust, mida võiks pidada meie rahvatantsude omapäraseks jooneks.

Prof. Vedro: „See, mis tantsu juures temperamenti puutub, siis selle nägemine on rohkem maitseasi, sest 37° C omame kõik, nii hispaanlased kui ka eestlased. Et meie tantsudes see nn. temperament ei avaldu mitte kriiskavates hõisetes ja

Eesti maastik sobib
Eesti rahvariidega.

liigutustes, vaid sügava rahulikkusega ja kultuurilikkusega vihjab ilmekalt tantse ettekandva rahvuse tasakaalukalt ja suursuguselt arenenud siseilmale, siis just selles tuleb näha meie tantsude suurt omapära. Meie ohjeldatud temperamendiga tantsud oma küpse rahulikkusega näitavad, et neid tantsiv rahvas on küps ja suursugune ka vaimselt."

Prof. J. Aavik võttis sõna laenatud elementide kohta, mida meie rahvatantsudes leidub. Ta ütles: „Ka seesuguseid tantse ei saa pidada ilma omapärasuseta tantsudeks, milles leidub laenatud elemente, kuna iga rahvas laenatud elemendid töötab ümber oma hingelaadi kohaselt.“ Sama väidet kriipsutas alla ka dr. Loorits, kes väitis, et lugu tantsudega selles asjas olevat samasugune kui ta seda on sõnalise vanavara juures. Näitena ta tõi ette tolajal Londonis väljaantava rahvusvahelise vanasõnade kogu, kus Eestist päritolevad vanasõnad, vaatamata sellele, et enamik vanasõnu ja muinasjutte on sisult tuntud kõigi rahvaste juures, on hinnatud eriteadlaste poolt maailma omapärasemaiks just nende üksiknäansside poolest.

Rahvariide suhtes kõik koosolejad väitsid üksmeelselt, et see on täiesti konkureerimisvõimeline maailma ilusamate ja omapärasemate rahvariietega. Selpuhul meie parim rahvariide eriteadlane prl. Kurrik märkis: „Rahvariie on meil nüüd küll säärane, mille ilu, omapära ja seega koos ka esinduskõlvulisus peaks seisma väljaspool igasugust kahtlust. Lätlased, soomlased ja paljud teised rahvad oleksid uhked, kui nende rahvariietes leiduks ka seda peent mustrite ja värvide ilu, mis omane meie rahvariidele.“

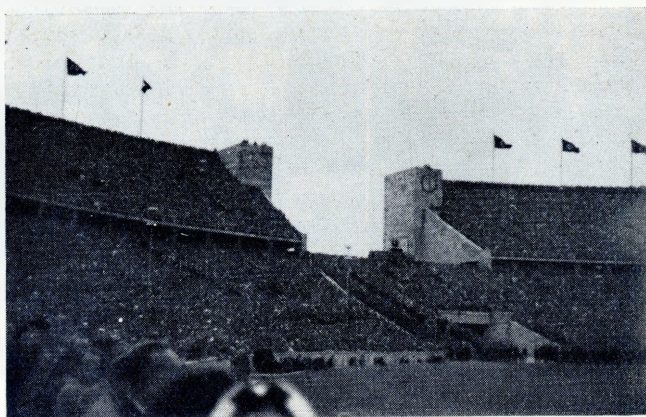
Selle koosoleku järele oli meil asjatundjate pooldav otsus käes ja asuti suure innuga ettevalmistustöödele. Tänu meie lugupeetud Presidendile, härra K. Pätsile,

kes seda ettevõtet omapoolt aineliselt toetas, olime lõpuks niikaugel, et võisime 7. juunil 1937. a. asuda Balti jaamas rongile ning alata sõitu Hamburgi. Väärrib märkimist, et 28 liikmest koosnev Eesti rahvatantsu valikrühm oli kokku seatud E. Idla musterrühmade võimlejatest. Esindajatena sõitsid kaasa Eesti Võimlejate Liidu poolt E. Pau, tehnilise juhina prl. A. Vesterblom, rahvatantsu ala juhina U. Toomi ja muusikalise ala asjatundjana pr. L. Idla. Rahvapillimeestena kuulusid rühma üldiselt tuntud kandlemängija Kandle Juss ja torupillimängija Peeter Piilpärk. Reis vältas 7. juunist 25. juunini ja kui siis viimaks aurik „Ariadne“ meid Tallinna tagasi tõi, siis oli tunnustusvääriline hinnang meie rahvatantsule välismaal saavutatud. Väljavõtted lehtedest lõendavad öeldut. Nii kirjutas eestlaste esinemise kohta „Hamburger Fremdenblatt“: „Väga kunstiküllases ettekandes eestlased näitasid usumata rikkalikkust tantsudes. Eriti meeldisid gratsiöösne ja elav polka, mõjurikas naiste tants (Targa rehealune) ja huumoriküllane meeste kepitants, mida võiks nimetada üheks õnnestunumaks ja lõbusamaks ettekandeks üldse“, kirjutab „Hamburger Fremdenblatt“. Sama kiitvalt tõstsid esile meie rahvatantsu teised lehed. Eesti lehtedest „Päevaleht“, kes tegi kokkuvõtte 18 saksa lehest, tõi huvitava statistika sellest, palju ühte või teist rühma neil pidustusel pildistati. Kokku oli välisrühmi pildistatud 21 korral. Neist oli 10 pilti eestlastest, 4 pilti prantslastest, kaks pilti belglastest ja soomlastest, tšehhidest, helveetlastest, rootslastest ning norralastest igaühel üks pilt. See tohiks tõendada, et meie rühm oli kongressil üks silmapaistvamaid. Eestlaste rühm oli neljakümnest välisrühmast ka ainus, kellega koos laskis end lehtedesse mahutamiseks pildistada kongressi üldjuhataja dr. Ley. „Päevaleht“ (nr. 177, 1937. a.) kirjutab: „Neidsamu lehti vaadates võime veenduda, et meie rahvatantsijate esinemised on jätnud väga hea mulje ja on osa paladega suutnud äratada ka nõudlikumates asjatundjates suurt huvi. Aga huvitanud on ka meie rahvuspillid, kõnelemata rahvariieetest, millede ilu ja elavust kiidetakse peaaegu igas sõnavõtus. Üldiselt kiidetakse seda tugevat omapära, mida moodustavad kostüümid, muusika ja tantsuga koos. Meeldis nii mõneski tantsus sisalduv drastiline huumor, tunnustatakse meie tantsijate kehalise rütmi ilu ja meeldivust. Ühe sõnaga — tunnustus kõigil rindel.

Kuus tantsu oli repertuaaris: labajalg, Vändra polka, targa rehealune, meeste pulgatants, Hiiu valss ja jooksu polka. Peab ütleva, et repertuaar on hästi koostatud, nii meie kui ka vaatajate seisukohalt. Asjatundjaid ja folkloriste huvitas kõige rohkem vana tants „Targa rehealune“, kuna kõige enam vaimustust tekitas „pulgatants“, aga ka „jooksu polka“ meeldis väga. Meie rahvatantsijad on ausalt ja suure menuga sooritanud oma tuleproovi Hamburgis ja tutvustanud meie omapära teistelegi suurtele linnadele ning paljudest rahvustest kaasesinejatelegi. Au neile selle eest, tänu ja kiitus!”

Seesugune tunnustus ergutab ja annab uut hoogu tööks. Ja ma ei eksi, kui ütlen, et suurem töö rahvatantsude elustamise alal seisab alles ees. Seni on tehtud jõupingutusi selleks, et päästa meie muistsete põlvede pärandust rahvatantsude alt, samuti selleks, et hoolega kogutud tantsude raudvara kätteõpetada võimalikult laiematele hulkadele. Aga vist ei ole enam aeg kaugel, millal vanade rahvatantsude õpetamisega käsikäes hakatakse kaevama uut sängi sellele hoovusele, millest meie rahvatantsud on sündinud. Uus suur ülesanne ripub õhus: tundmaõpitud rahvatantsude põhilaadile ja selles kajastuva eestlase elutundele rajaneva liikumisvara rikastamine ja loomiserksuse äratamine. Ja tahaks loota, et Võimlemise Instituut ka selles töös sammuks esirinnas.

E. PAU.

Olümpiastaadion enne rahvatantsijate esinemist.

Reisimuljeid Saksamaalt

Eesti rahvatantsijate ringreis Saksamaal võltas 17 päeva. Mõistagi, et sellest jäi rohkesti muljeid. Ülespidamise ja korteri eest meil ei olnud mingisugust muret, selle eest hoolitsesid vastuvõtjad. Lõbustused, väljasõidud, teatrite külastamine, loomaaedadega tutvumine, see kõik oli meie eest ette kinni makstud. Igaühele anti raamatukene kätte, kus isegi üksikuteks trammisõitudeks olid piletid olemas. Mis nii viga reisida!

Hamburg üllatas meid. Tundus nagu oleks see suurlinn oma igapäevase töö kõrvale heitnud ja muutunud peoplatsiks. Kümnete kilomeetrite kaupa oli tänavate ääre taotud kõrged lipuvardad, kus lehvisid kõigi nende maade lipud, kelle rahvatantsijad Hamburgi pidustustest osa võtsid. Tänavatel kihas kirjudes värvides rahvatantsijate pere. Väljakute ääre püstitati tribüüne pealtvaatajaile, samal ajal suured rahvahulgad seisis jaamahoone ees, kus orkestriga võeti vastu väliskülalisi.

Hamburgi pidustuste tuumaks oli „Thalia“ teatris korraldatud rahvaste kultuurõhtud. Nagu isegi arvata võite, kujunesid need kultuurõhtud rahvastele omavaheliseks võistluseks. Siin asjatundjate ees, kes selleks olid kokku sõitnud Euroopast, Ameerikast ja koguni Jaapanist, tahtis ju iga rühm oma rahvakultuuri esitada kõige paremini ja jätta vaatajatele kõige paremat muljet. Kuigi siin auhindu välja ei jagatud, ei tahtnud keegi ometi teistest maha jääda. Ja kes nõrgalt esines, sai kohe tunda asjatundliku arvustuse valjust. Näiteks võiks tuua belglaste äpardust. Peale belglaste esinemist tõusis teatri esimestes ridades püsti pika habemega teadusemees, näitas näpuga lava poole ja pajatas nii, et seda kogu teater võis kuulda: „Protesteerin seesuguse esinemise vastu. See mis siin ette kanti ei olnud mitte flaamide rahvakultuur, vaid selle kultuuri mõnitamine.“ Võite siis isegi arvata, et meie enne esinemist ei saanud palju muude asjade peale mõelda.

„Thalia“ teater on umbes kaks korda nii suur kui „Estonia“ teatrisaal. Mugav, ning kõik kolm rōdu uppusid elavatesse lilledesse. Ei saa salata, kui seisime laval oodates märguannet esinemiseks, tuksus vist süda igäühel pisut valjumalt. Aga see kadus niipea kui eesriie kerkis ja suur sümfooniaorkester algas Eesti hümn. Meie laulsime kaasa ja rahval oli sel ajal võimalus silmitseda meie rahvariideid. Ja imelik, meie rahvatantsurühm

Vasakul: Omnibus, mis oli Eesti rahvatantsurühma käsutuses. Paremal: Eesti rahvatantsijad külastavad kuulsat Hagenbecki loomaaeda Hamburgis.

saavutas kohe alguses hää kontakti vaatajatega. Kõik oli nii loomulik, kandlemuusika saatel keerlesid rõõmsalt paarid, välkusid õhus Eesti toredad seelikud ning lehvisid tantsuhoos neidude pikad peaehted. See oli tõepoolest tükike meie esivanemate rikkalikust pärandusest. See oli Eesti esinemine nii, nagu ta olema pidi. Vaheajal esines Juss oma kandlelugudega. Võis kuulda kärbse lendamist, nii vaikselt kuulati, kui ta kandlelt kahe käega noppis välja „Ei mul pole äia, mul pole ämma“. Pealtvaatajad oleksid sihukesi lugusid kuulanud kui kaua, aga juba tuli lavale vana Piilpärk suure sületäie rahvapillidega. Saalis sirutas rahvas uudishimulikult kaelad õieli. Aga mõnus oli meil endalgi vaadata toda tüsedat hõbejuukselist rahvapillimeest, kes tutvustas Eesti torupilli, Hiiu kannelt ja parmupilli. Tema sundimatu esinemisviis ja mänguoskus võitsid rahva poolehoidu ning Peeter päris vägeva aplausi. Kiiduavaldused aina suurenesid, kui naised ette kandsid saatelauluga „Targa rehealuse“ ja mehed esitasid „Pulgatantsu“. Midagi kõigile mõistetavast huumorist on pandud sellistesse tantsudesse nagu seda on pulgatants. Ei saa lihtsalt külmaks jääda, kui seda ette kantakse. Kui see lõppes, ei tahtnud kiiduavaldused saalis raugeda. Eestlastele kingiti roose ja nõuti ikka ja uuesti lisapalu. Olime tõsiselt liigutatud, kui leidsime võõrastemaja ees, kus meie peatusime, dr. Rode ootamas, kes oli sõitnud sinna ainult selleks, et ütelda meile tänu meie esinemise eest ning kinnitada, et meie esinemine on jätnud temale kõige parema mulje. Sedasama kinnitasid meile järgmisel päeval ka Soome esindajad ja Hamburgi ringhäälingu saatekavajuhataja, kes palus eestlased esinema ringhäälingusse laulude ja rahvapillidega. Kui järgmisel päeval pea igast ajalehest meile vastu vaatasid ülesvõtted, mis olid tehtud meie rahvatantsijatest, kui lugesime kiitvaid arvustusi, siis tundsim, et oleme täitnud oma aukohuse Eesti eelmiste põlvade vastu. Nende looming, nende pärandus oli tunnistatud väärtuslikuks nüüd ka võõraste rahvaste poolt.

Tuleproov oli seljataga. Nüüd pühendasime end Hamburgi vaatamisele. Tegime ringsõidu kuulsas Hamburgi sadamas, käisime Hagenbecki loomaaias, korraldasime ringsõite linnas meile kasutada antud omnibuses. See oli muretu ja lõbus reisimehe elu. Väga õpetlikud olid selle kõrval suuresinemised Hamburgi Zoos ja hiigelhallides, millest osa võtsid peaaegu kõigi Euroopa riikide esindusrühmad. Sest nende esinemiste kaudu avanes võimalus Euroopa rahvaste lähemaks tundmaõppimiseks.

Ilusamaks elamuseks oli siiski hiigeltulevärk Pühavaimuväljakul. Terved varandused lasti seal taeva alla. Koduteel Kurt, meie autojuht, oskas panna meid südamest naerma

oma hädaldamisega, et sääl koos värviliste rakettidega tema palgast suur osa olevat lastud taeva alla.

Hamburgist sõitsime Vuppertali. Käisime mägedes, kus üteldakse seitse korda päevas sadavat ja kus majaseinad on kaetud kalasoomuseid meenutavate plaatidega. Sõitsime rippuva trammiga, mis liigub kanali kohal 10 meetri kõrgusel raudse tugivärgi otsas. Käisime ka külastamas keskaegset lossi. Teatavasti vanades juttudes seesugustes lossides on kaunid lossipreilid, kellesse hõlpsasti võib armuda. Ei pääsenud meiegi seesugusest romaanist. Kaunis lossipreili, kelleks oli väike nägus belglanna, armus aga seekord ise piltilusaste Eesti rahvatantsijasse ja tore oli vaadata kuidas nad kahekesi jalutasid üleval müüri varikäikudes käsikäes, kuigi kumbki ei osanud sõnakestki teise keelest. Seda kõik võib teha suvi ja vanad lossid!

Düsseldorfi maailmanäitus on seotud paljude mälestustega. Jäi meele lõunasöömine suures näitusehallis, kus vastavate seadeldiste abil oli loodud inimkehale kõige sobivam kliima.

Düsseldorfst sõitsime Berliini, kus kõikide rahvaste tantsurühmad esinesid Olümpia staadionil 130 000 pealtvaataja ees. Võiks veel märkida seda, et kõikide riikide rahvatantsijate esindajad võeti vastu Hitleri poolt Riigikantselei hoones. Vastuvõtt vältas üle poole tunni. Sakslaste külalislahkus sellel reisir ei jätnud tööpoolest midagi soovida. Et vältida väsitavat raudteesõitu, toodi Eesti esindusrühm Stettinist tagasi aurulaeval „Ariadne“, kuigi meil piletid olid raudteesõiduks lunastatud. Ja viimane, keda nägime ära sõites Stettinist, oli pr. Rode-Vares, omaaegse Eesti ministri Varesse tütar, kes meie rühma eest kogu reisi vältel hoolitses kui tõeline ema. Ta seisis Stettinis kai ääres, kui laev otsad lahti tegi. Käsi tõstetud tervituseks, silmist aga voolasid pisarad, mida ta ei püüdnudki varjata. Nii seisis ta liikumata kuni silmad teda kaugenevalt laevalt veel ulatusid nägema...

Pr. Rode-Vares Stettini sadamas.

Puhketund aurik „Ariadnel“.

Lõbusaid mälestusi Võimlemise Instituudist. Vasakult paremale: 1. Kaks mees-võimlejat naiste riietes, peavad lugu lilledest. 2. Võimlemise Instituudi mehed on suvevaheajal Rõuges kasvatanud habet ja esinevad madudevõlujate tüüpilistes poosides. 3. Punanahkade päalik „Valge Luik“ kavatseb kinni pista neeger „Unkast”.

Raadiovõimlemine

Võimlemise üheks populariseerimise vahendiks on meil kujunenud raadio. Alates 1934. a. on raadiovõimlemine seisnud hommikuses saatekavas. Samast ajast alates on raadiovõimlemist juhtinud Ernst Idla. Ta on seda juhtinud elavalt ning hästi. Raadiovõimlejate hulgas leidub aga ka vanemaid inimesi. Ühest seesugusest vanemast raadiovõimlejast kirjutab Joonas Härjapea „Rahvalehes“ järgmise mõnusa loo, mille siinkohal toome ära, et pakkuda vaheldust kõigi tõsiste lugude kõrval.

Eesti vanasõna ütleb, et tervis on inimese kallim vara. See on aga niisugune vara, mida tuleb vahetevahel tuulutada, et koid ei läheks sisse ega hallitus võtaks võimust. Eriti on see maksev sihukeste inimeste kohta, kes oma igapäevast leiba teenivad mitte toore jõuga, vaid enam vaimsete huvidega, nagu kingsepad ja professorid. Sest vaadake — toores jõud on iseendast tervis ja selle kasutamine arendab seda päevast-päeva. Aga kui vaim üksinda töötab, siis jääb ihu maha ja inimese sissetulekud lähevad arstidele ja apteekritele. Seepärast ma kõnelengi tervise tuulutamisest, sest andke keisrile mis keisri kohus ja need teised sõnad.

Nojah, vaimse pinge kõrval ma olen püüdnud rahuldada ka ihu nõudeid, olen käinud Kakumäel ja Harku rabas, et liigutada jäsemeid ja muidki organe. Aga näe — teinekord tunnikell ja kalender näitavad, et inimese pojal ei ole mitte niipalju aega, et minna Kakumäele või Harku rappa. Ja siis mõne aja möödudes tekib ihus imelik tunne, nagu oleks sulle ümber tõmmatud raudvits ja mingi salapärane jõud nagu kisuks seda järjest koomale. Aga kus häda kõige suurem, seal abi kõige lähem. Kõik head asjad tulevad ülevalt

ja nii mulle ühel päeval tuli ilmutus ülevalt, mis puistas mu okkalisele eluteele paar ilusat roosi.

Olin ühel hommikul parajasti ametis oma välimuse korraldamisega, kui ülalt korterist läbi lae kostis meeldiv kontraalto:

„Tänast hommikvõimlemist alustame hüplemisega polkatakist trah-tadirit-tat-tit-ta-ta...“

Sellele järgnes sihuke lõbus lugu, et kuula ja imesta. See pillilugu ajas mulle kohe judinad naha alla, aga kui muusika ihulised mõjud pääsesid haripunkti, välgatas mu ajus idee, suur, praktiline ja kõigiti teostatav idee.

— Vaata, — ütlesin endale, — sul polegi vaja käia Kakumäel ega Harku rabas. Siin on sul võimalus, mis ei nõua kahekümnekilomeetrilist raadiust, muudkui kuula läbi lae komandot ja siinsamas mõneruutmeetrilisel põrandaalal su unustusse jäetud ihu areneb ja kerkib nagu mühav mets, millele Issand on annud küllaldaselt mulda ja niiskust. Ja mihuke suur kokkuhoid saapataldades!

„Nüüd alustame keha painutamisega ette ja taha... tarii-raraa... tagasi... tarii-raraa...“ kõlas läbi lae.

Nagu ma olen kangesti kiire otsustamisvõimega, siis ma kohe virutasin eest nurka paar tooli ja lõin oma patusele ihule sõidu sisse.

„Ette painutada... tarii-raraa! Sulavalt, mu härrad, intelligentselt, ega teie ei ole mõni töövoorimees, kes liigub kohmakalt nagu karu! Nüüd tagasi... tarii-raraa!...“

Pean tunnistama, et kahes sõjas ei saanud mu vaene ihu sihukest vatti, nagu talle nüüd olin sunnitud andma tervise huvides. Tegin pööordeid ja painutusi, lamasin vahetevahel põrandal ja kargasin siis jälle püsti nagu ussist nöelatu. Ülal mürtsus muusika, salapärane, nähtamatu käskija paiskas õhku teravaid käsklusi, mis võtsid mu vanast ihust viimase välja.

„Jalgade vibutamine kordamööda ette, kõrvale ja taha ühes käte vahelduva pendeldamisega — hep!“

Tarirabumbia! — ragistas orkester.

Oi seda lõbukest, mis oli sel hommikul meie tagasihoidlikus korteris!

Roosi pani kaks kätt risti, jälgis mu liigutusi toobipõhja suuruste silmadega ja kongutas pead. Mu seaduslike järeltulejate arvukas pere oli kogunenud ühte nurka ja kirjeldamatu hämmastuse asemel, mis oli esimesel pilgul, laius nende nägudel nüüd ohjeldamatu lõbusus.

„Kusti, hoia alt, muidu isa hüppab selga!“ hüüdis üks. Aga Kusti ei teinud hoiatusest väljagi, ta vaid küürutas põrandale lähemale, et näha, kuidas see asjandus altpoolt välja näeb.

„Jäta juba Joonas,“ manitses Roosi. „Setusama mööblit meil on, kaua see sedaviisi vastu peab. Ja lapsed ka juba naeravad...“

„Ei ole siin mingisugust jätmist,“ ähkisin mina. „Tervis on tähtsam kui mingisugune mööbel.“

Samal momendil sain läbi lae käsu virutada parem jalg õhku ja pahemaga aidata tagant, nii et saabuski plastiline hüpe. Selle numbri sooritamisel mu jalg tabas ümmargust lauda, millel asetses kupliga lamp — minu ja Roosi pulma kingitus. Kogu see kaadervärk lendas nurka nagu udu päikse ees.

„Suurepärane,“ kostis ülevalt.

„Kas ma ei öelnud!“ hädaldas Roosi. „Nüüd on see pulmakingitus läinud ja laud pealekauba...“

„Ära hädalda!“ lõõtsutasin mina. „Hoia kõrvale, kuulsid, nüüd tuleb see viimane surmanumber...“

Lõbusaid mälestusi Võimlemise Instituudist. Vasakult paremale: 1. Instituudi jõulu-õhtul pakutakse ikka mõned naljanumbrid. Siin näete kahte meesvõimlejat, kes esitasid kunagi madruste tantsu eluvormis. 2. Instituudi meesrühm annab „Vane-muise” garderoobis, ettekannete vaheajal, iseendale külaskäiguetendust.

„Istuge põrandale, jalad harkis, ja painutage ülakeha ettepoole, nii et pea ulatuks jalgade vahele... Hep! Tarirabumbia-trah-trararah!...” kostis läbi lae.

Põrguvalu läbistas mu ristluid ja nii ma sinna jäin, kägaras nagu kimp ohjanööri. Kuulsin Roosit enda juure ruttavat.

„Joonas, Joonas, mis sul on?” kuulsin ta ehmunud häält.

„Sellega lõpeb meie täna hommikune võimlemine...” kostis mu kõrvu nagu läbi vateeritud teki.

„Joonas, tõuse nüüd ometi!” kisendas Roosi ja kaks vähemat abielusaadust hakkasid nutma.

„Ma ei saa tõusta!” ägasin hirmsas piinas, suu surutud vastu põrandat.

„Miks sa siis ei saa, taevane jumal?” halises Roosi. „Vana inimene, aga tapab enese ära...”

„Jalg jäi kaela taha,” hädaldasin viimase jõuga. „Aita mind, Roosi, kui sul on inimeseverd südames!...”

Roosi asus mu kallale. Vaevalt oli ta mind puutunud, kui kogu mu ihu läbistas sihuke valuhoog, et röökisin nagu härg tapamajas.

„Ära võta sealt, inimeseloom! Sa kisud jala veel rohkem kaela taha...”

„Kuidas ma siis saan?” nuttis Roosi ja kogu mu järeltulijate pere alustas üksmeelset kontserti.

„Pane jalg mulle kukla peale ja tõmba siis!” käsutasin kustuva jõuga. Aga tõmba järsku...”

Pean tunnistama, situatsioon ühele auväärsele perekonnale oli piinlik, aga viimase järsu tõmbega Roosi päästis mu sellest. Üleni higisena sirutasin kangestunud liikmeid ja tänasin taevataati. Muidu vaata, et kõnge kägaras nagu umbsõlm ja kusagilt ei saa sihukest puusärki nagu vaja.

„Mis aru sul ometi oli?” manas Roosi. „Ise pead end täie aruga inimeseks ja hakkad korraga lööma sihukest taaderitti...”

„Jah, küllap seal oli mingi nõks, mis läks mul valesti ja sellest see kõik tuli,” ütlesin nukralt ja lisasin veidi aja pärast: „Ega see vist ole ka enam vanainimese asi. Mul tuleb jääda Kakumäe ja Harku raba juure. Ei vanast hobusest saa enam traavlit, mis sa arvad, Roosi?”

Roosi noogutas vaikselt peaga.

Vasakul: Meeste öökorter Pärnus. Paremal: Pidulik söömine Pühajärvel.

Mälestusi esinemisest Pärnus ja Vigalas

Veel paar viimast pistet, nii, nüüd oli ta lõpuks valmis. Auväärseks ikka jõudnud laudlina oli üle elanud omapärase metamorfoosi: muutunud rahvarõiva alusseelikuks. Pilk kellale — oh sa mu meie! Buss läheb juba kümne minuti pärast! Kahmasin ruttu kohvri, viskasin mantli üle õla, ja nüüd seisin — pallivõrk ühes ja täislaaditud kohver teises käes ning olin täiesti kindel, et midagi õige tähtsat olin maha unustanud. Kuna midagi meelde ei tärpanud, kellaosut aga halastamatult edasi liikus, jätsin kodused jumalaga ja jooksin tulise rutuga mäest alla Merivälja bussijaama poole. Vaevalt olin sinna jõudnud, kui kuulsin kedagi hüüdvat, ja nägin oma väikest õde mäest alla kihutamas, käes lehvitas ta mingit valget eset. Heldeke! See oli ju too nii suure vaevaga õmmeldud alusseelik! Nüüd rändas see kohvrissi ja buss hakkas liikuma.

Tallinn-Sadama jaamas oli ooteruum kui ka jaamaesine tulvil meie inimesi. Igal pool rõõmus sagimine, ootusrikas elevus. Siis teatati, et vagunid on korras ja me rändasime oma seljakottide, kohvrite ja pallidega vagunitesse. Hea ettenägeliku korralduse tõttu oli meile kolm vagunit reserveeritud. Sellega oli meile kindlustatud lõbus, segamatu sõit.

Taskurättide lehvides lahusime Tallinn-Sadamast. Lehvitasime Narva maantee ülesõidukohal seisjaile, lehvitasime üldse igale mööduvale inimesele. Olime ise nii õnnelikud oma väljasõidu puhul, et tahtsime ka kõiki Tallinna mahajäävaid inimesi näha rõõmsatena. Ja nii mõnegi vanakraamituru hulkuri nägu lõi särama, kui nii palju rõõmsaid tütarlapsi talle kätt viipas.

Meie vagunisse oli koondunud Instituudi kõige noorem järeelkasv. Vestlesime oma suvistest juhtumustest ja arutasime Soome sõitu ja esinemist Helsingi olümpiastaadionil, mis oli veel kõigil elavalt meeles. Kuna kasvamine ja veel võimlemine nõuab palju elujõudu, tõime varsti oma söögipakid nähtavale. Keegi tegi hiilgava avastuse: üleval paki-võrgus ilutses ilmatusuur koogikarp! Võidukisaga toodi see alla ja avati — sees olid aga karusmarjad. Noh, kui kooke ei olnud, tuli karusmarjadega leppida ja omaniku lahke loaga proovisime, „kas kõik marjad on ikka tõesti küpsed“.

Teistes vagunites asuvaid instituutlasi külastades, seltskondlikke mängu mängides ja lauldes me ei märganudki, kuidas saabus pimedus, ja rong jõudis sihtjaama.

Öökorteriks osutus vanem koolimaja. Kaks pinkidest tühjendatud klassiruumi oli meile magamiseks määratud, üks meesvõimlejaile, teine naistele. Puhtad õled olid maas,

seega kõik korras. Pesemisruumiks oli koridor, kus järide peal seisis terve rida puunõusid. „Veevärk“ töötas eeskujulikult: kaevust ämbriga vett kaussi ja tarvitatud vesi aknast õue. Ainult valvata tuli, et see kellelegi kaela ei lendaks.

Soovisime siis kõigile head puhkust — seisis ju ärev päev ees — ja hakkasime oma ruumis õlgasemeid korraldama. Et kogu see olemine oli kaunis kitsas, siis tegime sõbratariga endile aseme klassitoa keskel asuva suure laua alla. Tuli kustutatud, lakkasid viimised sosistamised ja naerupahvatused ning rahu oli majas.

Korraga tõusis kõrvalruumis meeste pool müra, saapad lendasid, kuuldus valjult rääkimist ja naeru. Pärisime, mis lahti. Selgus, et säääl kõrval peeti hiirejahti. Et isegi rotte olevat nähtud, siis tõmbasime kõik nagu käsu peale pimedas kingad jalga — varvastel siis julgem olla. Lõpuks jäi kõik jälle vaikseks ja varsti puhkasid võimlejad õiglast und. — Kesköösel algas meil hiirejaht. Ärkasin sellest, et keegi trampis kingadega laual, mille all me magasime. Kogu ruum oli ärkvel ja täiskuu valgusel liikusid veidrad valged kujud asemete vahel. Naeru ja kilkamist oli laialt. Sirutasin pea laua alt välja, et näha, kes seal üleval nii hoolega „stepib“, kui mulle padi vastu nägu lendas: keegi oli suures hiirejahi hoos virutanud padjaga laua alla hääs usus, et ehk on hiireke sinna peitu pugenud. Noh, igal juhul olin see mina ja mitte hiir, ja padi lendas tuldud teed tagasi. Nii sai hiirtesõjast padjasõda. Alles energilise koputuse peale teiselt poolt seina rahunes meie ärev pere ja uinus häirimata järgmise hommikuni.

Hommikul vara ruttasime randa, otsisime üles „naiste paradiisi“ ja tormasime hõisates vette.

Proov staadionil läks kõigiti libedasti, sest kava oli meil veel hästi meeles Helsingist ja Võidupühast. Päike oli vahepeal juba kõrgele tõusnud ja tegi meile kogu selle olemise liiga kuumaks. Keegi ettevõtlik noormees oli kustki kätte saanud murukastmise vooliku ja üllatas meid jääkülma veeojaga. Kuid oodatud pahameelepuhangute asemel kuuldus üldist juubeldamist ja too noormees pidi karistuseks meid kõiki pikkuse järjekorras pealaest jalatallani „duššitama“.

Peale proovi võisime nautida Pärnu rannaelu mõnusi.

Kella ühe paigu ootas meid staadionil Naiskodukaitse poolt välikateldes valmistatud sega-supp. Taldrik käes, seisime „sabas“ katelde ees, (mis muide väga sarnlevad asfaldi-keetmise juures tarvitavate „paravossidega“), ja nüüd algas puude vilus rohelisel murul hooone supi hävitamine. Varsti oligi välikatelde kohutavalt suur supitagavara viimse tilgani hävitatud, mis oli parimaks komplimentiks Pärnu Naiskodukaitsele.

Mehed valges ja meie helesinises esinemisdressis, nii siirdusime kell neli rongkäigu kogunemiskohta. Rivistusime ja siis jõudis ka orkester kohale ja rongkäik algas liikumist läbi Pärnu linna staadioni poole. Ega see olnud kerge minek. Pärnu eeslinna munakividega sillutatud tänavad polnud tõesti mitte loodud õhukeste võimlemissusside ja taksammu jaoks. Nii mõnigi neiu oli sunnitud paar sammu ühel jalal hüppama ja hoidma õhus äralöödud varbaid. Mehed oma tenniskingadega olid ses suhtes eelistatud olukorras.

Orkester oli ka väga imelik: mängijad olid nähtavast harjunud hästi soliidsete härade sammuga. Nad mängisid nii aeglaselt, et meil tuli seista 15 sek. iga jala kohta. Et asi oleks vaheldusrikkam, selleks orkester algas oma lugusid järjekindlalt vale jala pealt, nii, et kogu rongkäigust iga uue loo algamisel läbi jooksis suur jalavahetamise-laine.

Tänavad ja puisteed olid tihedasti palistatud inimestega. Orkester sai sellest ergutust, ja endist tempokaotust heaks teha tahtes mängis seesuguse kiirusega, et me pooljoostes staadionile sisse marssisime.

Peale prof. J. Uluotsa kõnet ja Isamaaliidu Tallinna Osakonna kõne- ja laulukoori ettekandeid oli kord meie käes. Esinesime sama kavaga, millega Helsingis olime võitnud

Eesti võimlemisele poolehoidu. Samuti oli kavas Tallinnas Võidupühal esimest korda ettekantud liikumislavastus „Rukkirääk“.

Kui me peale rahvatantsuga esinemist läksime tribüüni alla riietusruumidesse, ootas meid seal omapärase vormis blond tütarlaps. Nagu selgus, oli see keegi rootsi gaid. Ta tänas meid saksa keeles, nende ilusate võimlemis- ja rahvatantsu-ettekannete eest. Juba paari päeva pärast pidavat ta Rootsi tagasi sõitma ja olevat õnnelik, et viimased Eestis viibimise päevad talle olid pakkunud nii ilusaid muljeid. Ta rõõmustas väga, kui kuulis, et ka meie võimlejate seas on gaide ja skaute. See kena vahejuhtum tolle sõbraliku ja otsekohese rootsi tütarlapsena mõjus kuidagi meeltülendavalt. Meid tiivustas teadmine, et see, mida olime pakkunud kogu oma ihu ja hingega, oli leidnud vastukaja.

Videvikus jahutasime liikmeid lillakasroosades lainetes ja jalutasime hilisõhtuni mööda Pärnu kauneid parke.

Järgmisel hommikul, s. o. pühapäeval, asuti bussidesse ja sõideti rõõmsalt lauldes läbi Pärnumaa Vigala poole. Suurt lõbu pakkus bussidevaheline võidusõit teel ja kui esimese bussi katusel oleva hobuse (mitte elava hobuse, vaid võimlemisriista) jalg maha kukkus ja buss sellepärast seisma jäi, siis sõitsime meie seesuguse võidukisaga mööda, nagu oleks maailma suurim võit meie käes.

Vigala mõisa jõudsime lõuna paigu, kui Läänemaa maanoorte suvepäeva esimene osa, mitmesuguste võistlustega maatöö alal, läbi oli. Rahvast oli koos rohkesti, ja pealtvaatajate hulgas võis näha kauneid Läänemaa rahvarõivaid.

Bussiga olime teel kenast jõest üle sõitnud ja kui selgus, et sama jõgi voolab maja lähedusest mööda, tõmbasime ruttu ujumistrikood selga ja jooksisime alla jõekaldale. Jõgi oli ujumiskohal üle kolme meetri sügav, sellepärast ei võinud keegi enne vette minna, kui vetelpäästjad-skaudid olid kohal ja valmis jälgima, et keegi meist liiga kauaks vee alla ei jääks kalu imetlema. Algas tore veepidu. Üks naisvõimlejaist demonstreeris kõiksugu vettelhüppeid: külgepidi, tagurpidi, ühesõnaga igatepidi; poisid näitasid, kuidas krokodillid, koerad, lehmad, põrsad ja teised elukad ujuvad. Kõige krooniks oli aga Eedi Riisma poolt ettekantud „supelsaksa vetteminek“ ja „Neptunuse tants“, mida ta esitas vetevalitsejana jõekasvudest kostüümis.

Ainuke, kes meie lõbustustele kaasa ei tundnud, oli Kandle Juss. Ta kiikus oma paadiga meie „pidupaigast“ sadakond meetrit allpool ja püüdis kalu, vähemalt kavatses kalu püüda. Kuid nagu Juss pärast ise seletas, ei olevat see meie „veepee“ pärast mitte õnnestunud, kalad olid kartma lõõnud ja peitu pugenud.

Tuli meie esinemine mõisahoonde-esisel muruväljakul. See oli üldse üks omapärasemaid esinemisi, just pealtvaatajaskonna suhtumise poolest. Maapoisid vaatasid meeste partervõimlemist suure vaimustusega. Iga ülelöögi puhul puhkes kiitusetorm. Kui aga meie, instituudi naisvõimlejad, välja marssisime, tõusis ümbruses isemoodi elevus ja sosis-tamine, ja kui meie jõudsime kehakoolis esineva kaal- kui ka küünalseisuni, võisime kuulda üsna imelikke väiteid ja märkusi harjutuste ja meie endi kohta.

Aga meie lemmiknumber „Rukkirääk“ võitis lõplikult kõigi vigalaste südamed. Ja kuidas võinukski teisiti olla. Ilus muru jalge all ja võimsad puud tagapõhjaks olid nagu loodud selleks ettekandeks ja kui proua Idla võlus klaveril „Rukkiräägu“ hoogsaid helisid, siis lendasid valged pallid kõrgele sinitaeva poole ja keerutasid solistide valged kleidid suurepärase rattana rohelisel murul.

Oli pime öö, kui lahkusime Vigalast ja sõitsime bussidega raudteejaama poole. Valit-ses üldine väsimus. Räägiti vähe ja sosinal. Keegi mängis tasakesi suupilli. Rongile jõud-sime viimasel minutil. Sellega lõppes meie kolmepäevane väljasõit, mis oma muljeteroh-kuse poolest tundus olevat sama pikk kui mitu suvekuud.

Daga R.

Noortele

Pea püsti!	Aeg veereb!
Neid radu, neid sihte te hoidke,	Ent jääv on töö — tööd edasi viige,
Mis võideldud kätte, ja kandke	Koos kõrgustesse püüdke
— tuleviku teele.	— te noored,
Me — taandujate — palve see.	Kuhu pole veel küündinud me!
	Vilistlane.

Teose väljaandjad.

See teos on välja antud järgmiste Ernst Idla Võimlemise Instituudi õpilaste ja vilistlaste ainelisel toetusel:

1. Instituudi pedagoogilisest kaadrist:

O. Bernadt, V. Eenpalu, A. Hanson, L. Kanter, H. Kadak, L. Kurlin, V. Kaljuvee, E. Loorsoo, A. Lepp, L. Liidak, A. Mõtlük, L. Mets, M. Oravas, G. Paduri, I. Paduri, R. Rood, H. Renser, A. Sulve, R. Tõnnus, E. Tamm, F. Tamm-Alev, E. Tõkke, N. Talur, A. Vesterblom, A. Viimre, S. Üksine, K. Üksine.

2. Eliit- ja valikrühma võimlejatest:

A. Arokäe, E. Alun, A. Blinova, O. Brun, H. Greenberg, E. Järvekül, E. Kulla, A. Kanger, H. Kuusik, L. Kooskora, I. Kukk, R. Krispin, G. Kingo, A. Käsper, R. Loorits, F. Levin, V. Leetmaa, L. Lusik, L. Miller, A. Otenson, L. Pajus, A. Palm, E. Pobul, O. Reimand, A. Riisman, A. Rahendi, R. Reima, V. Reima, M. Rasman, D. Rubinstein, V. Reinvelt, L. Röömel, L. Rumma, V. Sulve, L. Siirand, I. Sauman, M. Säasing, E. Tarm, M. Terri, T. Terasmaa, H. Toomet, E. Tigane, L. Toiger, I. Toigre, A. Villemson, E. Vaidem, V. Vainomäe, D. Vald, M. Vall, L. Veeber.

Teose väljaandmist korraldavasse toimkonda kuulusid: Elli Järvekül, Hulda Kuusik, Vaike Kaljuvee, Enn Loorsoo, Alfred Lepp, Aino Sulve, Miili Tõkke, Richard Tõnnus, Ilmar Toigre, Alice Vesterblom ja Valentin Vabi. Toimetaja Edgar Pau.

Klišeed — klišeetööstus Rebane ja Ko. Trükitud O./ü. „Noole“ trükikojas, Tallinnas, Kreutzwaldi 2, 1940. a.

Naisvõimlejad

k e s
esinesid Eesti Mängudel
kandsid

Johannes Sussen'i

töökojas valmistatud
võimlemiskingi

Johannes Sussen'i
kingsepatöökoda asub
Tallinnas, Aspe t. 3—1

A

13803

161206

Täielikumaid
sporditeateid
loete juba
varahommikul

„UUS EESTI’S”

T E L L I G E V E E L T Ä N A !

KVALITEET
MÖÖBLEID

ASUTISTE JA KORTE-
RITE SISUSTAMISEKS

T E L L I G E

MÖÖBLITEHASEL

A./S. „MASSOPRODUKT”

TALLINN, TARTU MAANTEE 73 — TELEFON 308-96